

GUDDIGA MADAXABANNAN EE DOORASHOYINKA QARANKA
Jamuuriyada Federaalka Soomaaliya

WARBIXINTA WADATASHIYADII DADWAYNAHA EE DOORASHADA 2020KA

AAN TASHANNO, ISKUNA TASHANNO

MUQDISHO, SOOMAALIYA, MAARSO, 2018

WARBIXINTA WADATASHIYADII DADWAYNAHA EE DOORASHADA 2020KA

Sawirka: Wadatashiyada Guddiga qabtay Nairobi, Kenya.

Xuquuqda Daabacaadda GMDQ @ March 2018
Guddiga Madaxabannaan ee Doorashooyinka Qaranka GMDQ
Warbixinta Wadatashiyada Dadwaynaha ee Caqabadaha Doorashooyinka
Email: niec.som@gmail.com, website: www.niec.so, Mogadishu, Somalia

Tusmada

Mahadnaq ...7

Ereyada La soo gaabiyay ...8

Warbixin kooban ...9

CUTUBKA I ...13

1. Himilada Guddiga Madaxabannaan iyo Halbeegga Doorashada ...11

- 1.1. Himilada iyo Howsha Guddiga ...11
- 1.2. Halbeegga Doorasho ee Guddigu Hiigsanayo ...11
 - 1.2.1. Doorasho Waafaqsan Sharciga Dalka ...12
 - 1.2.2. Hufnaanta Doorashada ...12
 - 1.2.3. Ka Wadaqayb-galka ...12
 - 1.2.4. Sugnaanta Doorashada ...12
 - 1.2.5. Xafididda Xogta ...13
 - 1.2.6. Jadwalka Doorashada ...13

CUTUBKA II ...14

2. Sooyaalka Doorasho ee Somaliya ...14

CUTUBKA III ...16

3. Xaaladaha Dalka iyo Hiigsiga Doorashada ...16

- 3.1. Heerka Shuruucda Doorashooyinka ...16
- 3.2. Siyaasadda Dalka iyo Doorashada ...16
- 3.3. Heerka Amniga ...19
- 3.4. Miisaaniyadda Fulinta Doorashada ...20
- 3.5. Heerka Tiknolojiyadda iyo Kaabayaasha ...20
- 3.6. Heerka Xisbiyada Siyaasadda ...21
- 3.7. Heerka Wacyiga doorashada ...22
- 3.8. Daqanka iyo Arrimaha Bulshada ...22

CUTUBKA IV ...24

4. Wadatashiyada Dadwaynaha ...24

- 4.1. Diyaarinta Qorshaha Wadatashiyada ...26
- 4.2. Habraaca Wadatashiyada ...26
- 4.3. Caqabadaha aan kala soo kulaney wadatashiyada ...26
- 4.4. Ilaha Miisaaniyadda Wadatashiyadan ...29

CUTUBKA V ...30

5. Muhimmadda Doorashada ...30

- 5.1. Aragtida dadwaynaha ee xalka caqabadaha ...31

CUTUBKA VI ...33

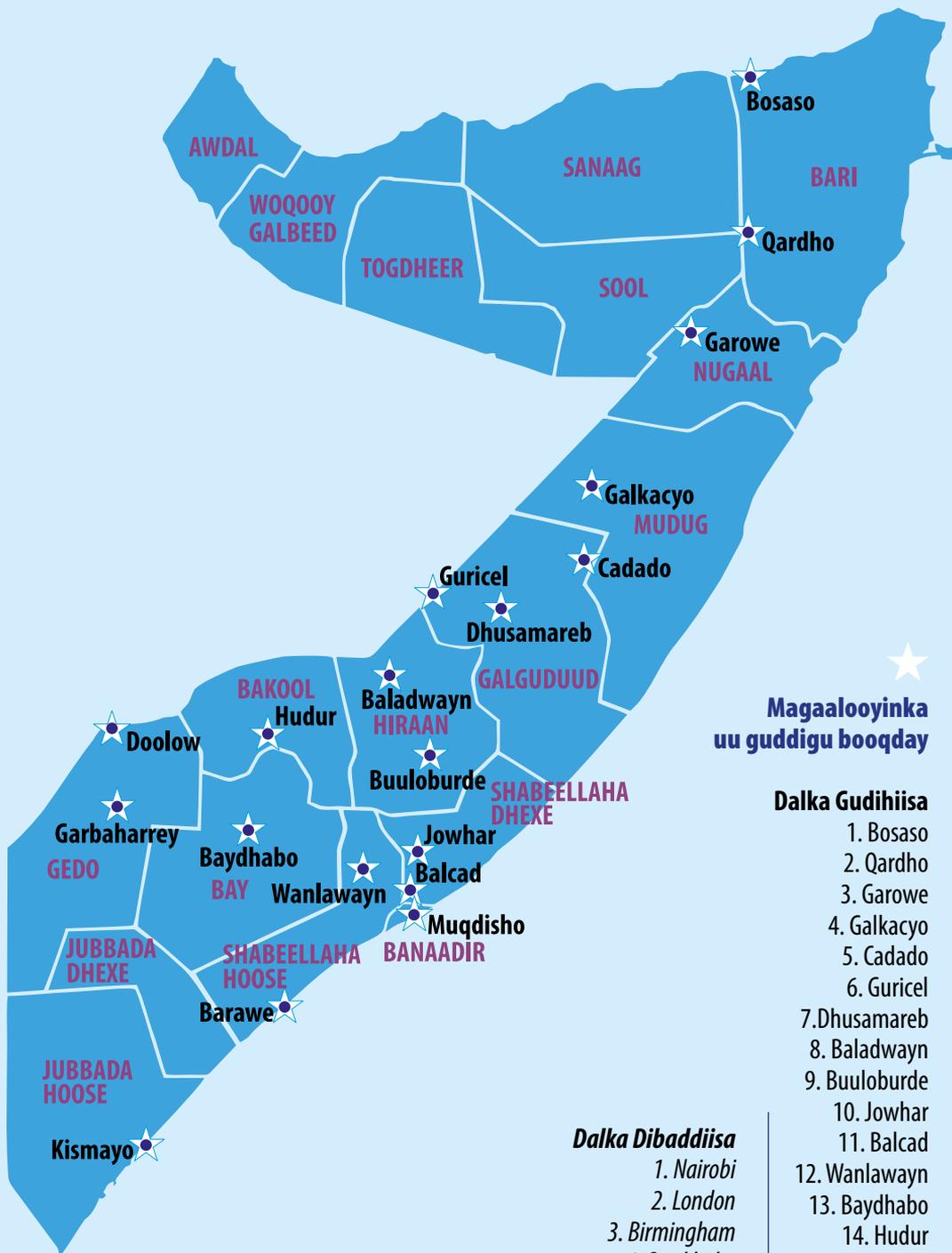
6. Natiijada Doorashada ...33

- 6.1. Amniga iyo Aragtida dadwaynaha ...33
- 6.2. Caqabadda Dhaqaalaha ...34
- 6.3. Wacyiga Bulshada ee Doorashada ...35
- 6.4. Caqabadda Musuqmaasuqa ...36
- 6.5. Dhamaystirka Shuruucda Doorashooyinka ...36
- 6.6. Caqabadaha Siyaasadda ...39
- 6.7. Jaantuska Heerka Caqabadaha ...41

Cutubka VII ...42

7. Tala Bixinta Guddiga ...42

- 7.1. Dowladda Federaalka Soomaaliyeed ...42
- 7.2. Dowlad Gooleedyada ...43
- 7.3. Baarlamaanka Federaalak Soomaaliya ...43
- 7.4. Bulshada Rayidka ...43
- 7.5. Xisbiyada Siyaasadda ...43
- 7.6. Shacabka Soomaaliyeed ...44
- 7.7. Qurba joogta ...44
- 7.8. Ganacsatada ...44
- 7.9. Warbaahinta ...45
- 7.10. Beesha Caalamka ...45

★
**Magaalooyinka
 uu guddiga booqday**

Dalka Gudhiisa

1. Bosaso
2. Qardho
3. Garowe
4. Galkacyo
5. Cadado
6. Guricel
7. Dhusamareb
8. Baladwayn
9. Buuloburde
10. Jowhar
11. Balcad
12. Wanlawayn
13. Baydhabo
14. Hudur
15. Kismayo
16. Doolow
17. Garbaharrey
18. Muqdisho
19. Barawe

Dalka Dibaddiisa

1. Nairobi
2. London
3. Birmingham
4. Stockholm
5. Ottawa
6. Toronto
7. Mennisota
8. Washington

MAHADNAQ

Guddigu waxuu u mahad-celinayaa Madaxda Dawladda Federaalka Somaliya (DFS), Golayaasha Barlamaanka iyo Dawlad Goboleedyada oo qayb wayn ka qaatay hirgelinta wadatashiyada dadwaynaha. Waxaan si gaar ah ugu mahad celinaynaa xukuumadda DFS oo guddiga ka taageeray dhanka isku xirka iyo amniga goobaha wadatashiyada.

Sidoo kale, waxaa mahad celin gaar ah mudan mas'uuliyiintii kala duwanayd ee nagu soo dhaweeyey degmooyinka ay ka dhaceen wadatashiyada kulamada dadwaynuha. Guddigu wuxuu sidoo kale u mahad celinayaa IESG oo ka kooban UNDP iyo UNSOM ee taageera doorashooyinka iyo Hay'adda safer-world kuwaasoo kaalin ka qaatay dhinacyada saadka, gaadiidka, safarrada, iyo isgaarsiinta wadatashiyada.

Ugu dambayn waxaan mahad ballaaran u soo jeedinaynaa dhammaan shacabka Somaliyeed oo si wanaagsan uga qaybgalay wadatashiyadan, guud ahaan aragtidooda ka dhiibtay hirgelinta geeddi-socodka doorashooyinka dalka ee sannadka 2020ka. Gaar ahaan xal-u-helidda caqabadaha taagan iyo kuwa imaan kara.

*Guddiga Madaxabannaan ee
Doorashooyinka Qaranka*

Ereyada La soo gaabiyay

Guddiga Madaxabannaan ee Doorashooyinka Qaranka - **GMDQ**

Dowladda Federaalka Soomaaliya - **DFS**

United Kingdom - **UK**

United State of America - **USA**

Dowlad Gobaleedyada - **DG**

Integrated Electoral Support Group - **IESG**

United Nation Development Program - **UNDP**

United Nation Assistance Mission in Somalia - **UNSOM**

WARBIXIN KOOBAN

Warbixintan waxay xambaarsan tahay nuxurka wadatashiyada dadweyne oo Guddiga la yeeshay dadwaynaha Somaliyeed ee kunool qaar ka mid ah gobol-lada iyo degmooyinka dalka iyo qaybo ka mid ah jaaliyadaha Somaliyeed ee ku nool dalka dibaddiisa. Wadatashiyadan ayaa waxay ahaayeen tala soo jee-din ka soo baxday heshiiskii madaxda qaranka ee Muqdisho ka dhacay Nov 5tii, 2017 kaas oo qodobbada ay ku heshiiyeen uu ka mid ahaa qodobka 9aad oo si gaar u khuseeyay arrimaha doorashooyinka.

Madaxda ayaa talo ahaan u soo jeedisay Guddiga doorashooyinka in uu dalka ka hirgeliyo wadatashiyo loo dhan yahay muddo 90 cisho gudahood ah iya-doo la filayo in natiijada ka soo baxda wadatashiyadan ay gogol xaar u noqoto is afgarad siyaasadeed oo laga gaaro xal u helidda caqabadaha doorashada qof iyo cod ee la qorsheeyey inay dalka ka dhacaan sannadka 2020ka.

Ujeeddada loo qabtay wadatashiyadan ayaa ahayd in dadwaynaha Somaliy-eed ee ku nool dalka dibaddiisa iyo gudihisaba laga talageliyo geedi-socodka doorashada gaar ahaan xal u helidda caqabadaha doorashooyinka.

Guddiga ayaa u qorsheeyey sida ugu habboon ee looga qaybgelin karo wa-datashiyadan dadwaynaha Somaliyeed iyadoo ay jireen duruufo amni iyo dh-aqaale oo kala duwan marka la isu eego degmooyinka dalka.

Waxaa guddigu dadaal badan u galay sidii lagu heli lahaa xogaha amniga ee degmooyinka wadatashiyadu ka dhici karaan, waxaa sidoo kale u howlgalay helidda miisaaniyadda fulinta wadatashiyada.

Iyadoo la tixgeliyay xogaha amniga, miisaanayaddii la helay iyo habka lagu gaari karo degmooyinka dalka, wuxuu guddigu qorsheeyey in 24 degmo oo ka kala tirsan gobollada dalka ay ka dhacaan wadatashiyadu.

Sidoo kale guddiga oo tixgelinaya dalalka ay u badan yihiin jaaliyadaha So-maliyeed iyo miisaaniyadda kooban ee wadatashiyada wuxuu qorsheeyey in laga qayb geliyo wadatashiyadan qaar ka mid ah dadwaynaha Somaliyeed ee ku nool qurbaha gaar ahaan dalalka Kenya, Maraynkanka, Canada, Sweden iyo

Ingiriiska iyadoo ay jirto in wacyiga doorashada ay ka haystaan uu ka duwan yahay kuwa ku nool gudaha dalka. Habraaca ururinta aragtida dadwaynaha ka qaybgalay wadatashiyada ayaa kala ahaa habka Bandhigga aragtiyada, Dood kooxeedka, Su'aal waydiinta iyo Su'aal-Qoraaleedka.

Dadweynaha Soomaaliyeed ayaa kala socday kulamadan wadatashi warbaahinta, baraha bulshada iyo barta websiteka ee guddiga waxaana u suurtagashay dadweyne gaaraya 150,000 in ay ka soo dhiibtaan talooyin iyagoo kula soo xiriiraya baraha iyo emailada guddiga.

Waxuu guddigu si toos ah ula kulmay in ka badan 6000 qof oo isugu jira dhalinyaro, odayaal iyo haween oo ka kooban qaybaha bulshada kuwaasoo ka soo qayb galay 60 kulan oo ka dhacay gudaha dalka iyo 12 kulan oo lagu qabtay dalka dibaddiisa. Waxaa sidoo kale guddigu latashi la yeeshay siyaasiyiin kala ah golayaasha barlamaanka, xukuumadda iyo dawlad goboleedyada.

Arrimaha ugu muhiimsan ee diiradda lagu saaray wadatashiyadan ayaa waxaa ka mid ahaa xal-u-helidda caqabadaha doorashada kaga iman kara dhanka Amniga, Shuruucda, Wacyiga dadwaynaha, Ururrada siyaasadda, Arrimaha siyaasadda iyo dhaqaalaha doorashada. Natiijada wadatashiyada ayaa muujinaysa in inta badan dadwaynaha ay u arkaan caqabadaha soo wajihi kara doorashooyinka in ay yihiin lix qaybood oo ku faahfaahsan qaybaha dambe ee buuggan.

Marka la isku soo duubo aragtida dadwaynaha ku kala nool dalka gudahiisa iyo dibaddaba waxaa ka soo baxay in caqabadda ugu wayn ee ka hor iman karta doorashada ay tahay amni darrada. Waxay isku raaceen inay jiraan caqabado kale oo ay ka mid yihiin heerka wacyiga bulshada ee doorashooyinka oo hooseeya, musuqmaasuqa, qalalaasaha siyaasadeed inkastoo ay tilmaameen in xaaladda dhaqaale ee waddanku ay sabab u tahay in badan oo ka mid ah dhibaatooyinka hadda jira. Waxay dadwaynuhu soo jeediyeen talooyin aad u qiimo badan oo ay xambaarsan tahay warbixintani taas oo taabanaysa guud ahaan dalka gaar ahaan xal u helidda caqabadaha doorashooyinka.

CUTUBKA I

1. HIMILADA GUDDIGA MADAXABANNAAN IYO HALBEEGGA DOORASHADA

Guddiga Madaxabanaan ee Doorashooyinka Qaranka ayaa waxa lagu aasaasay qodobka 111G ee Dastuurka ku meel gaarka ah ee JFS. Waajibaadka Guddiga ayaa waxaa ka mid ah:

- a) Qabadashada Doorashooyinka Madaxwaynaha iyo doorashooyinka Baarlamaanka Federaalka
- b) Diiwaangalinta codbixiyasha
- c) Diiwaangalinta Musharixiinta doorashooyinka
- d) Xadaynta deegaanada doorashooyinka iyo xarumaha codbixinta.
- e) Dejinta xeerka nadaamyada xisbiyada siyaasadeed.
- f) Dejinta xeerka xalinta khilaafaadka la xiriira doorashooyinka
- g) Fududaynta, dhowrista, dabagalka iyo qiimaynta doorashooyinka
- h) Xeer u dajinta lacagaha ay isticmaalaan musharixiinta iyo xisbiyadu.

1.1. Himilada iyo Howsha Guddiga

Guddiga waxaa loo xilsaaray waajibaadka kor ku xusan ee dastuuriga ah waxaana ka go'an inuu noqdo Guddi Doorasho oo islaxisaabtan leh layskuna hal-leyn karo, kaasoo dhisaya hannaan doorasho oo dadka Soomaaliyeed ku qaaban kalsooni iyo aaminaad, lehna daahfurnaan loona dhan yahay. Waxayna taasi ku iman kartaa iyada oo la qabto doorashooyin iyo afti dadweyne kuwaas oo ilaalinaya korna u qaadaya yididiilada dimuqraadiyeed ee dadka Soomaaliyeed.

1.2. Halbeegga Doorasho ee Guddigu Hiigsanayo

Waxaa lagama maarmaan ah in doorasho kasta oo dalka ka dhacda hanato kalsoonida shacabka isla mar ahaantaana leedahay halbeegyada caalamiga ah oo lagu cabiro doorashooyinka caalamka. Mabaadii'da ugu waawayn ee laga eegayo in ay yeelato doorashada waxaa ka mid ah:

1.2.1. Doorasho Waafaqsan Sharciga Dalka

Dastuurka JFS waxa uu si cad u qeexayaa nooca dawladnimo ee dalku qaadanayo sida ku xusan Qod. 1aad kaas oo dhahaya “Soomaaliya waa Jamhuuriyad federal ah, leh gobannimo, dimoqraaddi ah oo ku dhisan matilaadda dadwaynaha, loo dhan yahay oo ku salaysan nidaamka axsaabta badan iyo caddaalad bulshadeed”. Waxaa sidoo kale xusid mudan in Qod. 46 uu si cad u tilmaamay in xukunku uu ka bilowdo kuna dhamaado shacabka, qof kastana siinayo fursad. Xukuumad kasta oo dalku yeesho waa in ay haysataa kalsoonida dadwaynaha sida uu qabo Qod. 50aad, Farq. (a).

Doorasho kasta oo dalka ka dhacda waa inay ku dhisan tahay Shuruucda doorashada, habraacyada iyo dhammaan xeerarka howlgalka geedi-socodka doorashooyinka sida xeerarka iyo habraacyada diiwangelinta, xallinta khilaa-faadka, xisbiyada, codbixiyaha, musharrixiinta, wacyigelinta, warbaahinta iyo korjoogtada.

1.2.2. Hufnaanta Doorashada

Hannaanka doorashada ee GMDQ hiigsanayo waa inay keeni kartaa kalsoonida dadwaynaha iyo daneeyaasha doorashada, lagana ilaaliyaa qaladaad dhaawici kara sumcadda doorashada. Hufnaan iyo daahfurnaan habraacyada doorashada waxay ka mid yihiin halbeegyada caalamiga ah ee lagu qiimeeyo tayada doorashada.

1.2.3. Ka Wadaqayb-galka

GMDQ waxa uu xaqiijinayaa in dhammaan muwaadiniinta xaqa u leh diiwaangelinta iyo codbixinta ay u sahlanaato inay gaaraan goobaha ay ka dhacayaan codbixinta iyo isdiiwaangelinta doorashada. Waxaa ka reeban howlgalka doorashada arrimaha ay ka mid yihiin midab takoorka, hayb sooca waa in uusan qofna ku waayin xaqiisa doorasho jinsigiisa, haybtiisa, baahiyihiisa gaar ka ah, luqaddiisa iyo xaaladihiisa dhaqaale.

1.2.4. Sugnaanta Doorashada

Doorasho kasta oo dalka ka dhacda waa inay ku dhisan tahay xog codbixiye oo sax ah iyo natiijooyin ka tarjumaya rabitaanka dadwaynaha. Habka xaqiijinta saxnimada xogaha doorasho waa in si siman loogu soo bandhigaa dad-

waynaha. Hannaanka doorashada waa in uu leeyahay hufnaan iyo daahfurnaan fursad siinaya daneeyaasha inay ogaadaan dhacdooyinka doorashada, hufnaanta diiwaangelinta codbixiyaha iyo inay ka qaybgalaan korjoogayaal madaxbannaan.

1.2.5. Xafididda Xogta

Xogta doorashooyinka ayaa ah mid xasaasi ah laga billaabo xogta qofeed ama urur siyaasadeed. GMDQ waxa uu u ilaalinayaa xogtan si waafaqsan sharciga una dejinayaa hannaan iyo qalab lagu xafido dhamaan xogaha doorashada. Xog kasta dadku xaqa u leeyihiin inay helaan iyo tan gaarka ahba waxaa guldigu u dejinayaa xeerar qeexaya habka ilaalinta xogaha doorashada.

1.2.6. Jadwalka Doorashada

Doorasho kasta oo laga hirgelinayo dalka waa inay leedahay khariidad cad oo muddaysan qeexaysana waqtiyada doorashada. Jadwalka doorashada waa in uu ahaado mid lala wadaagay dhammaan daneeyaasha doorashooyinka. Waxaa lagama maarmaan ah in dhammaan howlaha doorashooyinku ku qabsomaan waqtiga loo asteeyey.

CUTUBKA II

2. SOOYAALKA DOORASHO EE SOMALIYA

Bilowgii Dowladnimada Soomaaliya waxay ahayd mid ku dhisan doorashooyin ay ku tartamaan xisbiyo badan taasoo markii u horreysey laga hirgeliyay dalka sannadihii 1953dii iyo 1969kii. Hase ahaatee; waxaa dalka la wareegay dawlad milateri ah kadib geeridii Madaxwayne Sharmarke sanadkii 1969kii. Militariga ayaa baabi'iyay nidaamkii xisbiyada siyaasadeed, isla mar ahaantaana laalay dastuurkii ku dhisnaa dowladnimada rayidka ah. Waxayna dalka maamulkiisa hayeen muddo 21 sano ah oo aysan dhicin hannaan doorasho guud. 1991dii ayaa dalku galay qalalaase siyaasadeed oo sababtay burburka hay'adihii dawladdimo ee dalka. Taasi waxay sii fogaysay rajadii curdanka ahayd ee laga qabay helidda hannaan dawladdimo oo ku timaada matalaad shacabka.

10 kii sano ee ka dambaysay 1991dii; waxaa bilowday isku dayo shirar dib u heshiisiineed oo dib loogu soo yagleelayay dawladdimadii Somaliya. Waxaana lagu guulaystay sannadkii 2000 in la qabto shirkii Carta kaas oo lagu dhisay dawladdii u horreysay ee ku meel gaarka ahayd laguna heshiyyay axdi qaremeed. Rajadii dib u dhiska hay'adaha dawladdimo ayaa soo noolaatay waxana dalka ka jiray muddo 12 sano ah dawlad ku meel gaar ah.

Sannadkii 2012ka, waxaa la gaaray dawlad rasmi ah oo ku timid dastuur ku meel gaar ah. Waxaana waajibaadkii loo igmaday ugu waynaa in dalka ay gaarsiiso doorasho guud sannadka 2016ka. Dabayaaqadii muddo-xileedka dawladdaas, waxay xukuumaddu ku dhawaaqday inaanay suurto gal ahayn in dalka laga qabto doorasho guud. Waxayna abaabushay shirweyne wadatashi oo looga arrinsanayay sidii looga gudbi lahaa marxaladda kala guurka ahayd. Waxaana shirkaas ka soo baxay in la qabto wadatashiyo dadweyne oo ku aadan hannaanka lagu soo xulayo xubnaha golyaasha barlamaanka sannadka 2016ka taasoo loo igmaday inay hirgelineyaan guddiyo farsamo oo isugu jiray xukuumadda, xubno ka socday DG iyo bulshada rayidka ah.

November 2015tii waxaa la qabtay wadatashiyo lala yeeshay bulshada qeybaha kala duwan kuwaas oo ka dhacay inta badan caasimadaha DG markaas jiray iyo kulamo goblaka Banaadir loogu qabtay madaxda iyo ururada bulshada ee gobollada waqooyi.

Waxaana ka soo baxay wadatashiyadaas in aad loogu kala fog yahay aragtida nooca doorasho ee lagu soo xulayo golaha shacabka hase yeeshee waxaa is afgarad siyaasadeed lagu heshiiyay in la sameeyo doorasho dadban oo lagu soo xulo xubnaha labada gole. Labada aqal ee barlamaanka federaalka ee hadda dhisan ayaa lagu soo doortay hannaankaas dadban ee doorasho oo ku yimid heshiis siyaasadeed kuna dhisnaa awood qaybsiga beelaha.

Inkasta oo aan la gaarin doorasho ku timid matalaad dadweyne oo ballaaran, haddana waxaa jiray faa'iidooyin aad u muhiim ah oo laga dhaxlay doorashadii dadbanayd luguna tilmaami karo tillaabo muujinaya isbedel wanaagsan iyo horumar laga gaaray doorashadii marka laga eego saddex dhinac:

1. Nidaamka soo xulidda xubnaha barlamaanka ayaa waxaa la siiyay xubintii 51 ergo doorasho oo ka koobnayd qaybaha bulshada ee loo asteeyey beeshaas sida dhalinyarada, haweenka iyo odayaasha dhaqanka.
2. Doorashada oo aheyd mid hoos loo sii daadajiyey ayaa ka dhacday caasimadaha dowlad goboleedyada taasoo ergada u suurtagelisay in ay ka qeybgalaan.
3. Saami 30% ayaa loo meel dhigay markii u horreysay haween kaliya inay u tartami karaan isla mar ahaantaana waxaa 16% laga siiyay ergada wax soo dooranaysay inkasta aan si buuxda loo waafajin hirgelintii. Waxay se keentay in haweenkii ugu badnaa ay soo galaan golaha barlamaanka.
4. Waxaa kaloo ay doorshadaas dadbanayd suurtagelisay in murashixiintu ku tartamaan doorashda xildhibaanka halka markii hore odaygu uu soo qori jiray xildhibaanka.

Tallaabooyinkii ugu muhiimsanaa ee dawladdaasi hirgelisay waxaa ka mid ahaa meelmarinta sharciga guddiga doorashooyinka iyo dhisidda xubnaha guddiga madaxabannaan ee doorashooyinka qaranka. Waxay sidoo kale meelmariyeen sharciga xisbiyada siyaasadda.

DFS ee hadda dhisan ayaa loo igmaday inay dalka gaarsiiso inta lagu jiro muddo xileedkeeda hannaanka axsaabta badan sidoo kale soo dhamaystirto hawlaha lagama maarmaanka u ah geedi-socodka doorashooyinka oo dalku ku taamayay muddo badan.

CUTUBKA III

3. XAALADAHA DALKA IYO HIIGSIGA DOORASHADA

Xaaladda hadda ka jirta dalka ayaa waxay tilmaamaysaa in ay imaan karaan caqabado laga gudbi karo haddii loo howlgalo oo ku aaddan hirgelinta doorashooyinka iyadoo ay sabab u tahay burbur ku dhacay hay'adihii dawliga ahaa. Waxaa dalka la soo darsay shaqaaqooyin qaatay muddo dheer oo sii foogeeyay jiritaanka hay'adihii qaran ee saldhigga u ahaan lahaa horumarka iyo dimuqraadiyadda.

Doorashooyinka ka dhaca dalalka caalamka waxaan wali suurto gelin in dal ku guulaystay in uu dadwaynihiisa dhammaan ka qaybgalaan codaynta doorashada. Waxaa xusid mudan in waddamada soo koraya oo dhaqaale ahaan iyo farsamo ahaanba hooseeya aanay awoodi karin inay ku guulaystaan ka qaybgal dhamaystiran. Waxaa taa ka sii hooseeya ka qaybgalka dadwaynaha ee doorasho marka la eego waddamada ay colaaduhu daashadeen.

Iyada oo taa laga duulaayo, waxaa muhiim ah in dalalka ka soo kabanaya dagaallada sokeeye ay u howl galaan ka qaybgalka ugu badan ee ay haleeli karaan si ay billow ugu noqoto hiigsiga ka qaybgal dhamaystiran.

Xaaladda hadda uu ku jiro dalka Somaliya kama duwana dalalkaas, waxaana muhiim ah in la haysto qorshe ku talo gal ah oo dadwaynaha ku nool gobollada dalka lagu gaarsiinayo ka qaybgal guud ee doorashada.

Inkasta oo dalka Somaliya aysan hadda ka jirin habkii aqoonsiga muwaadinka oo fududayn lahaa jaangoynta qorshayaasha iyo fulinta howlaha diiwaangelinta codbixiyaha iyo codayntaba, haddana waxaa jira habab kale oo loo diiwaangelin karo codbixiyaha loogana maarmi karo aqoonsiga muwaadinka. Sidoo kale waxaa maqan khariidada astaynta goobaha codbixinta, astaynta deegaan doorashooyinka iyada oo ay hadda socoto diyaarinta habka sahaminta goobaha loo aqoonsan lahaa goobaha codbixinta iyo diiwangelinta.

Waxaa horumar fiican laga sameeyey hannaankii soo celinta dawladnimada, haddana waxaa loo baahan yahay in la sii wado lana dadejiyo wadhadaldii gobollada waqooyi si xal kama danbeys ah looga gaaro.

Waxaa xusid mudan in uu hooseeya dakhliga dalka ayna suurtagal ahayn in dowladda federaalka daboosho miisaaniyaadda loo qorsheeyey doorashada 2020.

Dhanka kale; guddiga doorashooyinka ayaa wali ku jira marxaladda tayaynta awooda shaqo ee guddiga kuna howlan ku baahinta howlaha shaqo ee guddiga dhammaan gobollada dalka. Waxaa guddigu u qorshaysan in laga guul gaaro howlaha u diyaar garowga doorashada iyo wacyigelinta dadwaynaha ka hor dhammaadka sannadka 2018. Waxaa sidoo kale guddigu ku howlan yahay dhamaystirka waaxyaha guddiga sida waaxda sharciyada oo dhowaan shaqo billaabi doonta. Waxaa muhiim ah in la dhamaystiro awoodda shaqo ee guddiga inta aan la guda galin howlaha waawayn ee doorashooyinka.

Sannadka 2018 ayaa ah sannadka ugu muhiimsan ee howlaha doorashooyinka. Haddii aan la helin diyaar garow dhamaystiran oo ku wajahan diiwaangelinta codbixiyaha iyo shuruucda doorashada waxaa adkaan doonta in waqti ku filan loo helo in doorasho ku dhacdo jadwalka loo qorsheeyay.

Waxaa jirey heshiisyo gogol xaar wanaagsan u ahaa howlaha doorashooyinka oo ay gaareen madaxda qaranku sannadkii 2016 kaas oo bilow u ahaa in 2020ka dalka ay ka dhacdo doorasho guud oo laga wada qaybgalo. Mudadaas ka dhimanna lagu diyaariyo arrimaha gundhigga u ah howlaha doorashooyinka sida: Sharciyada; Khariidad siyaasadeed, amniga iyo awood qaybsiga federaalka.

Xukuumadda DFS ee la doortay 2017 waxaa loo igmaday in ay dalka gaarsiiso hannaanka axsaabta badan iyadoo ku ballanqaaday in ay ka dhabbayso waajibaadkaas shirar badan oo heer caalami ah sida shirkii London May 2017 ee uu ka soo baxay heshiiskii Beesha Caalamka iyo Soomaliya. Inkasta oo ay jiraan ballan-qaadyo iyo heshiisyo xoojinaya aragtida siyaasadeed ee doorashooyinka, haddana hirgelinta howlaha loogu diyaar garoobayo doorashooyinka waxaa ku hareeraysan duruufo iyo xaalado dalka ka jira.

3.1. Heerka Shuruucda Doorashooyinka

Doorashadu waxay ku dhisan tahay shuruuc, waana aasaaska ilaalinta habraaca doorashada si loo sugo hufnaanta iyo daahfurnaanta. Dastuurka JFS waxa uu qeexayaa in hannaanka axsaabta badan dalka laga dhiso balse waxaa hadda la qorsheeyey in lagu sameeyo dib u eegis la rabo in la dhamaystiro ka hor dhamaadka 2018.

Waxaa sidoo kale aan wali la bilaabin qabyo-qoraalka sharciga doorashooyinka iyo kan aqoonsiga muwaadinka oo ka mid ah sharciyada lagama maar-

maanka u ah hirgelinta doorashada. Xeerka xallinta khilaafaadka ayaa sidoo kale la diyaarin waxana sidoo kale la dhisin maxkamadda dastuuriga ah oo marjac u noqon lahayd khilaafaadka dastuurigaah ee dalka.

Aqoonsiga muwaadinka Somaliyeed oo dhamaystiran ayaan dalku lahayn inkasta oo ay jiraan habab kale oo loo diiwaangelin karo codbixiyaha loogana maarmi karo aqoonsiga muwaadinka haddii aan lahayn. Waxaa sidoo kale wali aan la qeexin nidaamka doorasho oo dalku qaadanayo iyo xadaynta deegaan doorashooyinka iyo baaxaddooda. Dhammaan howlahaas ayaa la doonayaa in ay u dhacaan si hufan, saxan, loo wada dhan yahay oo waliba daahfuran.

Soo saaridda xeerarka iyo habraacyada doorashooyinka ayaa wali la dhamaystirin maadaama uusan wali soo bixin sharcigii doorashooyinka kaas oo hagi lahaa doorashada. Marka la eego waqtiga ka haray iyo heerka ay marayaan diyaarinta shuruucda doorashada iyo howlaha loogu diyaar garoobayo, waxay u baahan tahay iskaashi iyo is xilqaan oo dheex mara hay'adaha dawladda iyo dadwaynaha Somaliyeed si loo xaqiijiyo istitaatiijiyadda guddiga u dejiyay dhamaystirka howlaha lagama maarmaanka u ah doorashooyinka.

3.2. Siyaasadda Dalka iyo Doorashada

Muddooyinkan waxaa raja wanaagsan laga dareemayaa hannaanka geedi socodka soo celinta nabadda dalka iyo hawlaha loogu diyaar garoobayo hirgelinta doorasho qof iyo cod ah. Heshiiskii madaxda qaranka ee Nov 2017 ayaa ka mid noqday heshiisyo badan oo madaxdu qaranku ay ku heshiiyeen in aragti midaysan ay ka yeeshaan xal u helidda caqabadaha doorashada sannadka 2020ka.

Dhammaan howlaha doorashadu waxay suurto gal yihiin kaliya markii isfaham buuxa iyo wadashaqayn uu dhex maro daneeyaasha doorashada sida DFS, DG, Shacabka iyo GMDQ. Wadashaqaynta daneeyaasha iyo guddiga doorashada waxay fursad u tahay in dalku uu u dhaqaaqo hannaan doorasho oo la isku raacsan yahay.

Dastuurka JFS ayaa sidoo kale lagu caddayn doonaa sharciyada doorashooyinka heer qaran iyo heer gobol si looga baaqsado is maandhaaf iyo kala duwanaansho.

Waxaa sikoo kale in xal siyaasadeed laga gaaro u baahan gobollada waqooyi. Dadwaynaha ku nool gobolladaas ayaa u baahan in ay helaan xaqooda codaynta marka ay timaado doorasho guud. Waxaa lagama maarmaan ah in xaaladdaas siyaasadeed ee hadda dalku ku jiro loo helo heshiis iy is afgarad loo

dhanyahay si aysan u curyaamin hirgelinta doorashoka dhacda dhammaan gobollada dalka.

Dadaallada iyo heshiisyada qaran ee taageerayay geedi-socodka doorashooyinka ayaa in badan la qabtay waxaana ka soo bixi jiray go'aammo wax ku ool noqon lahaa haddii la fuliyo. Waxaa caqabadaha soo jireenka ah ka mid ahaa dhowrid la'aanta wixii lagu heshiiday ama dib u dhigista waqtiyada la qorsheeyey. Sidaa darteed, hirgelinta doorashada ayaa ah mas'uuliyad wadareed u baahan in laga wada shaqeeyo.

3.3. Heerka Amniga

Xoogagga ka soo horjeeda dawladda ayaa wali khatar ku ah nabadda iyo xasilloonida dalka iyo waliba guud ahaan geeska Africa inkasta oo gobollada dalku ku kala duwan yihiin heerka khatarta iyo xasilloonida. Doorasho laga hirgeliyo wadamada ay daashadeen colaaduhu sida Somalia ayaa waxay u baahan yihiin cudud dheeraad ah oo suga amniga doorashada. Waxaa doorashadii dadbanayd darteed u geeriyooday in badan oo ka mid ah oday dhaqameed yadii iyo ergadii ka qayb qaatay taas oo cashar u ah doorasho kasta oo dalka loo qorsheeyo in feejignaan dheeraad ah la siiyo khatarta amni ee muwaadinka ku iman karta ama qabaa'illo isku hardiya sad bursi ka dhasha astaynta xuduudaha iyo goobaha codbixinta ama diiwaangelinta.

Waxaa jira khataro ku iman kara howlaha doorashooyinka sida jidgooyada, shirqoollada, handadaadda codbixiyaha iyo marin-habaabinta dadwaynaha. Dhammaan khatarahaas ayaa u baahan in loo diyaar garoobo waqtiga ku habboon lana dejiyo qorshaha sugidda amniga doorashada iyo ilaalinteeda si aysan caqabad ugu noqon xilliga doorashada.

Waxaan hadda jirin qiimayn dhab ah oo ku saabsan sidii loola tacaali lahaa khataraha amniga ee ka jira dalka. Xaqiiqdu waxay tahay in dhismaha ciidan qaran oo suga amniga deegaammada doorashada uu u baahan yahay waqti iyo dhaqaale ku filan. Marka la eego xaaladda hada jirta waxaan isu dheelli tirnayn ciidanka iyo agabka la haysto iyo baahida amni ee hortaal dawladda oo laga doonayo inay u fusho si waqtiyaysan.

Inkasta oo ay jiraan dadaallo badan oo lagu midaynayo qorshayaasha horumarinta amniga, haddana waxaa muuqda in aan wali si buuxda loo gaarin qorshe dhamaystiran oo dhaqan galay kaasoo ku sabsan ciidanka amniga ee doorashada. Waxaa hadda socda dadaallo lagu aasaasayo qorshayaal isu dheellitiran oo loo dejinayo howlaha amniga doorashooyinka.

3.4. Miisaaniyadda Fulinta Doorashada

GMDQ wuxuu u dejiyay qorshe miisaaniyadeed dhammaan howlaha doorashooyinka. Miisaaniyadda ku bixi doonta howlaha doorashooyinka kuna salaysan qorshaha istratijiyadda guddiga ayaa qiyaas ahaan gaaraysa 129 milyan oo doollar. Duruufaha jira hadda waxaa muuqda in miisaaniyaddaas bixinteeda aanay awoodi karin DFS. Balse waxa jira ballanqaadyo ka imanaya beesha caalamka oo laga yaabo inay qayb ahaan daboolaan baahida miisaaniyadeed ee doorashada. Si kastaba ha ahaatee, waxaan laga fursanaynin in dadwaynaha Somaliyeed ay kaalin ka gaystaan dhaqaalaha ku baxaya doorashada.

Gudashada waajibaadka guddiga waa inay ka muuqaata astaanta madaxbannaanida. Xarun u gaar ah oo guddigu leeyahay ayaa qayb ka ah madaxbannaanidiisa. Sidaa darteed, Dhismaha xarunta dhexe ee Guddiga ee magaalada muqdisho iyo xarumaha dawlad goboleedyada ayaa loo baahan yahay in la dhamaystiro dhammaadka sannadka 2019. Waxaa hadda guddigu ku shaqeeyaa xarun ku dhextaala villa Somalia oo ay adag tahay in ay si sahlan u soo gaaraan xisbiyada siyaasadda iyo qaar daneeyaasha kale ee doorashada. Guddigu waxaa u qorsheysan in dhammaadka sannadka 2019 uu helo xarun u gaar ah taasoo dhismaha hadda gacanta lagu hayo.

3.5. Heerka Tiknolojiyadda iyo Kaabayaasha

Hirgelinta howlaha doorashooyinka ayaa u baahan in guddigu ka howl galo dhammaan gobollada dalka si ay u sahlanaato kormeerka iyo maaraynta howlaha ka socda goobaha shaqada ee kala duwan.

Waxaa guddigu hadda bilaabayaa xarumihii iyo xafiisyo uu ku howl galo ee gobollada dalka taasoo istiraatiijiyadda guddiga lagu qorsheeyey in la furo sannadkan 2018. Xarumahaas ayaa muhiim u ah balaarinta awoodda guddiga, wacyigelinta dadwaynaha iyo la socoshada ololaha axsaabta siyaasadda.

Ka guul gaaridda howlaha doorashooyinka ayaa waxay ku xirnaan doonaan helitaanka kaabayaasha dhaqaale iyo ka qaybgalka dadwaynaha. In badan oo ka mid ah gobollada dalka ayaan hadda lahayn waddooyin lagu gaaro iyo agabkii loo baahnaa. Tiknolojiyada ayaa qayb wayn ka qaadata fududaynta hawlaha doorashooyinka. sida ururinta, kaydinta iyo kala shaandhaynta xogta codbixiyaha. Waxaa lagu heli karaa doorasho halbeeg caalami ah leh markii la isticmaalo tiknolojiyad saacidaysa codbixinta, tirinta iyo faafinta natiijada.

Kaabayaasha dhaqaalaha iyo yaraanta qalabka tiknolojiyada ee laga heli karo dhamman gobollada dalka ayaa aad u yar marka loo eego tiknolojiyadda iyo

kaabayaasha ay u baahan tahay doorashadu. Qurbajoogta Soomaliyeed ayaa xaq u leh inay ka dhiibtaan codkooda doorashada. Si loo gaaro arrintaas waxaa loo baahanayaa tiknolojiyad suurto gelinta fursad siinta codbixiyaha ku maqan dalka dibaddiisa iyo safaaradaha dawladda oo fulin lahaa howshaas.

3.6. Heerka Xisbiyada Siyaasadda

Xisbiyada Siyaasadda ayaa muhiimad u leh geedi socodka dimqradiyada dalka Somaliya waxayna udub dhexaad u yihiin hanaanka looga guurayo doorashooyinka ku dhisan awood qaybsiga qabiilka looguna guurayo hannaanka nidaamka xisbiyada badan.

Guddigu wuxuu si ku meel gaar ah u diiwaan geliyay taban (10) xisbi siyaasadeed kuwaas oo sharci ahaan ka howlgeli kara dhammaan gobollada dalka, iyagoo ku qabsan kara shirar ay isku abaabulaan.

In kasta oo guddigu u diiwaan geliyay si ku meel gaar ah 10ka xisbi, hadana ma aha xisbi haysta sharciyad uu uga qayb galo tartan doorasho ilaa uu ka helo diiwaangelinta rasmiga ah sida uu qeexayo qod.6aad ee sharciga xisbiyada siyaasadda.

Xisbigu wuxuu ka qayb geli karaa doorasho dalka ka dhacda, kuna yeelan karaa miisaaniyad dhaqaale sanduuqa xisbiyada siyaasadda ee dawladda marka uu helo shahaadada diiwaangelinta rasmiga ah buuxiyana shuruudo ay ka mid yihiin waa in tirada xubnaha xisbigu dhan yihiin ugu yaraan toban kun qof (10,000) oo codbixiyeyaal ah, waxaa sidoo kale laga rabaa xisbiga in uu xubnihiisa ka kooban yihiin ugu yaraan sagaal ka mid ah 18kii gobol ee horay u jiray 1991-kii, taas oo waafaqsan qodobka 49aad, faq (1) ee dastuurka kumeel-gaar ah.

Sidoo kale; golaha fulinta ee xisbiga waa in ay ka muuqataa isku dheellitirnaanta gobollada, beelaha, jinsiga, dadka laga tirada badan yahay iyo kooxaha la hayb sooco si waafaqsan qodobka 11-aad ee dastuurka federaalka ah iyo Qodobka 4 (2) ee sharcigaan.

Si kastaba ha ahaatee, waxaa jira xaalado haysta xisbiyada marka laga eego xaaladda siyaasadeed ee dalka iyo heerka awoodda dhaqaale ee xisbiyada. Arrimahaas oo ay ugu wayn yihiin aqoonsiga muwaadinka xubinta u noqon lahaa xisbiga siyaasadda iyo hannaanka ay uga furan lahaayeen xafiisyo ay isku abaabulaan qayb ahaan gobollada dalka iyadoo ay jiraan sharciyo aan wali la is waafajin iyo caqabado amni.

3.7. Heerka Wacyiga doorashada

Tan iyo dhamaadkii 1969, dalka Somaliya kama dhicin doorashooyin dadwaynuhu kawada qaybgalaan oo ku dhisan qof iyo cod. Taasi waxay ku tusaysaa in inta badan bulshada Somaliyeed aysan u lahayn wacyi iyo aqoon la xiriirta howlaha doorashooyinka. Si kor loogu soo qaado ka qaybgalka dadwaynaha loona dhiso kalsoonidooda, waxaa muhiim ah in la dejiyo manhaj waxbarasho dadweyne iyo olole wacyigelin oo ballaaran oo ku wajahan dadwaynaha. Aqoonta iyo khibrada hawl wadeennada waaxda wacyigelinta ee guddiga ayaa sidoo kale u baahan in la kobciyo lana gaarsiiyo heer ay kor ugu qaadi karaan wacyiga ummada Somaliyeed ay ka haystaan doorashada. Waxaa muhiim ay in ay la jaanqaadi karaan waaqica dadwaynaha iyo wacyiga hadda ka jira dalka ayna u babac dhigi karaan aragtiyada marin habaabinaya doorashada ee ku iman kara dadwaynaha.

Waxaa xaqiiq ah in doorashadu ay tahay howl aad u adag haddii aan daneeyaa sha wada leh si hufan uga wadashaqeynin. Hadafka ay ku wadashaqaynayaan xisbiyada, musharrixiinta, ururrada bulshada iyo codbixiyayaasha ayaa la doonayaa in ay tahay gudashada mas'uuliyad qaran oo la wada leeyahay. Si taa loo helana guddiga waxaa saaran in uu ka qaybgeliyo dhammaan hawlaha daneeyaasha ku lugta leh isla mar ahaantaana tuso furfurnaan, hufnaan iyo wada lahaanshaha howlaha doorashooyinka.

Waxaa daneeyaasha laga rabaa inay si buuxda uga qayb galaan geeddi socodka doorashooyinka kuna baraarujiyaan dadwaynaha mas'uuliyadda qaran ee doorashada. Dadwaynaha Somaliyeed oo inta badan ku nool baadiyaha ayaa la rabaa in uu gaaro barnaamijka ololaha wacyigelinta iyadoo tixgelin gaar ah la siinayo.

Haddii aan la helin wacyigelin buuxda waxay caqabad ku noqon kartaa han-qaadka iyo fahamka faa'iidada doorashada. Si taa looga baaqsadana waxaa lagama maarmaan ah iskaashi buuxa ay yeeshaan dhammaan daneeyaasha doorashooyinka, xisbiyada siyaasadda, ururrada bulshada, hoggaanka dhaqanka, suugaanleyda, warbaahinta, xarumaha waxbarashada iyo cula-ma'udinka.

3.8. Daqanka iyo Arrimaha Bulshada

Somalida ayaa isku tilmaanta in ay ka mid yihiin ummadaha dhaqanka wa-naagsan leh marka la eego isku xirnaanta qoyska, martisoorka iyo ka midays-naanta diinta, afka iyo hiddaha, haddana waxaa jira xaalado ka hor iman kara

horumarka bulshada sida ku dhaqanka qabyaaladda iyo is faquuqa. Hogaanka bulshada ayaa waxaa laf dhabar u ahaa dhaqan ahaan ragga in badan taas oo wiiqi karta doorka haweenka ee ka qaybgalka hoggaanka bulshada. Si kor loogu soo qaado doorka haweenka loona xaqiijiyo dimuqraadiyadda, waxaa lagama maarmaan ah in iskaashi buuxa ay sameeyaan daneeyaasha doorashooyinka, korna loo qaado wacyiga bulshada loona qorsheeyo siyaasad u gaar ah.

CUTUBKA IV

4. WADATASHIYADA DADWAYNAHA

Heshiiskii madaxda qaranka bishii Nov 5tii, 2017, ayaa waxaa uu talo ku bixiyay in wadatashiyo loo dhan yahay lagala yeesho dadweynaha xal u helidda caqabadaha doorashooyinka muddo 90 cisho gudahood ah. Xubnaha GMDQ ayaa go'aan ku gaaray inay qabtaan wadatashiyada dadwayaha oo laga wadaqayb galiyo dhamaan bulshada Somaliyeed, lagana yeesho aragti iyo talo midaysan xal u helidda caqabadaha doorashooyinka.

Waxaa guddigu kulamola yeeshay dadweynaha Soomaaliyeed qeybihiisa kala duwan oo ku kala nool gudaha dalka iyo dibadda. Waxaa barbar socday la tashiga warbixinno laga siiyay dadwaynaha qorshayaasha guddiga, waxqabadkiisa iyo sidoo kale heerarkii doorasho ee dalku soo maray.

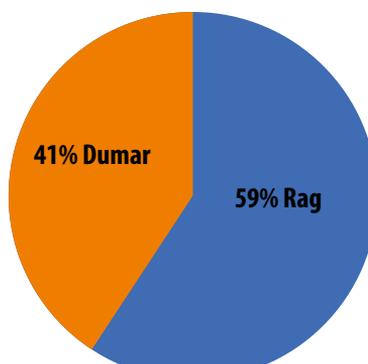
Dhammaan dadwaynihii lala tashaday ayaa muujiyay inay ku qanacsan yihiin qorshaha guddiga iyo heerka diyaar garowga ee guddiga ee ku aadan hannaanka doorashada 2020ka. Waxay dadwaynuhu dhammaan ku taamayaan in aan dib loogu noqon marnaba hannaankii dadbanaa ee 2016ka lagu soo xulay golaha shacabka oo aan fursadda siinayn dadwaynaha Somaliyeed.

Kulamadan wadatashiyada ayaa waxay u noqdeen bulshada Somaliyeed fursad ay ku soo bandhigaan aragtidooda ku aadan doorasho ka hirgasha dalka iyo caqabadaha ka hor iman kara xal u heliddooda. Dadwaynaha lala kulamay ee ku nool dalka gudihiiisa iyo dibadda ayaa waxay kala ahaayeen 41% haween halka raggu ay ahaayeen 59%.

Baraha bulshada ayaa waxaa kala socday dadwayne aad ufarabadan sida bartay guddiga ee facebook-ga, mareegta guddiga iyo telefishinka. Tira ahaan dadka la socday oo ka falceliyay doodaha ayaa ka badnaa 150,000 oo qof.

Shaxdan hoose ayaa muujinaysa degmooyinka guddigu ka qabtay kulamada iyo ka qaybgalayaasha:

Heerka ka qayb galayaasha

Tiro	Degmooyinka	Tirada Kulamada	Tirada ka qayb-galayaasha
1	- Kismayo	4	416
	- Doolow	1	71
	- Garbaharrey	4	101
2	- Baydhabo	5	176
	- Hudur	4	160
	- Barawe	1	167
	- Wanlawayn	1	130
3	- Baladwayn	3	161
	- Buuloburde	3	168
	- Jowhar	4	524
	- Balcad	1	612
4	- Cadado	3	250
	- Dhusamareb	3	249
	- Cabudwaq	3	106
	- Galkacyo	4	207
5	- Garowe	5	400
	- Bosaso	4	329
	- Qardho	4	279
	- Galkacyo	3	185
6	- Hodan	1	62
7	- Waberi	1	92
8	- Xamarjajab	1	78
9	- Xamarweyne	1	210
Kulamada Jaaliyadaha Dibadda			
10	- Nairobi	2	150
11	- Minnesota,	1	100
	- Washington	1	83
12	- Toronto	1	127
	- Ottawa	1	123
13	- London,	1	87
	- Birmingham	1	113
	- Stockholm	1	106
14	- Baraha Bulshada	Facebook	Oo kala socday ummadda Soomaaliyeed
		Twitter	
		Website	
		TV iyo tebin toos ah	

4.1. Diyaarinta Qorshaha Wadatashiyada

Si loogu howlgalo tala soo jeedinta madaxda qaranka, ayaa guddigu wuxuu u howlgalay sidii loo fulin lahaa wadatashadiya la soo jeediyay. Qorshayaa-sha ugu horreeya oo guddigu diiradda saaray ayaa waxaa ka mid ahaa sidii lagu heli lahaa ka qayb galka ugu badan ee dadwaynaha Somaliyeed iyadoo la tixgelinayo xogaha amniga, miisaaniyadda la heli karo, saadka iyo waqtiga xaddidan oo loo asteeyay wadahaadallada.

Guddiga oo tixraacaya xog ururin uu ka sameeyey heerka amniga ee degmooyinka dalka la gaari karo, laguna qaban karo kulamada wadatashiyada, wuxuu qorsheeyey in uu gaaro 24 degmo oo ka kala tirsan dawlad goboleedyada, gobolka banaadir iyo bulshada gobolada waqooyi ee ku nool Muqdisho inta lagu gudo jiro saddexda bilood ee lagu heshiiyay.

Waxaa kale oo la qorsheeyey in la gaaro qurbajoogta ku kala nool dalalka Kenya, England, Canada, Sweden iyo USA. Guddigu wuxuu qorsheeyey in uu la kulmo qaybaha kala duwan ee bulshada, dhalinyarada, haweenka, odayaasha iyo culimaa'udiinka loona qabto deegaan kasta 3 ilaa 4 kulan oo ka soo qayb galaan kulankiiba ugu yaraan 80 ilaa 100 qof yahay. GMDQ wuxuu kulamo hordhac ah layeeshay madaxda dawlad goboleedyada oo ku saabsan hirgelinta wadatashiyada, sugidda amniga shirarka iyo abaabulka dadwaynaha.

Warbaahinta ayaa kaalin firfircoon ka qaadatay tabinta iyo xiriirinta kulamada wadatashiyada iyadoo qaar ka mid ah ay ka sameeyeen barnaamijyo gaar ah oo fursad siinaya dadka ku nool daafaha caalamka.

Deegaammada la qorsheeyey in lagu qabto wadatashiyada ayaa ahaa sidan:

Tiro	Degmooyinka	Taariikhda
1	- Kismayo, Doolow, Garbarrey	Dec 17 -29, 2017
2	- Baydhabo, Hudur, Barawe, Wallawayn	Dec 30 – Jan 7, 2018
3	- Baladwayn, Buuloburde, Jowhar, Balcad	Jan 8 th , - 15 th , 2018
4	- Cadado, Guriceel, Cabudwaq, Galkacyo	Jan 16 th -23 rd , 2018
5	- Garowe, Bosaso, Qardho, Galkacyo	Jan 24 th – Feb 6 th , 2018
6	- Muqdisho: Howlwadaag, X/weyne, Hodan, Waberi	Feb 10 th – 15 th , 2018
Wadatashiyada Qurba joogta:		
8	- Nairobi, London, Brimingham, Minnesota, Aagga Washington DC , Ottawa, Toronto, Stockholm,	March 1 st – 20 th , 2018

4.2. Habraaca Wadatashiyada

Si loo helo fikradaha qaybaha kala duwan ee bulshada guddigu la kulmayo loona ururiyo aragtidooda ku aaddan caqabadaha doorashooyinka iyo xal-u-heliddeeda, waxaa guddigu isticmaalay hababka kala ah:

- Xog wadaag
- Dood kooxeed.
- Su'aal waydiin
- Su'aal-Qoraaleed.
- Tala soo jeedin

Guddigu wuxuu u dejiyay bandhig ay ku doodaan oo hagaya xog ururinta dadwaynaha iyo wadatashiyada fikradna ka siinayaaragti guud oo ku saabsan doorashada sida marxaladihii doorasho ee dalku soo maray, faa'iidooyinka doorashadu u leedahay muwaadinka, xuquuqda iyo waajibaadka ka saaran in dalka laga hirgeliyo doorasho xaq ah iyo ugu dambayntii tiirarka aasaaska u ah hirgalinta doorashooyinka.

Wadatashiyada ayaa waxaa diiradda lagu saaray arrimo ay ka mid yihiin door-ka bulshada, amniga doorashooyinka, shuruucda doorashooyinka, Wacyiga dadwaynaha, Xisbiyada siyaasadda, Arrimaha siyaasadda iyo maalgelinta doorashada.

4.3. Caqabadaha aan kala soo kulaney wadatashiyada

Anaga oo xog ogaal ah waxaan wadatashiyo badan ka sameeyney goobaha ugu macquulsan ee la tegi karo, hadii ay noqon lahayd xagga safarka xagga amniga ayaa hadana waxaan kala kulaney hirgelinta wadatashiyadan caqabado kala duwan oo ay isugu jiraan dhinacyada amniga dhaqaalaha, isgaarsiinta, safarada iyo xadidnaanta waqtiga loogu talagaley in lagu dhameeyo wadatashiyadan.

Sida la wada ogyahay amnigu wuxuu qeyb ka yahay caqabadaha dalka ka jira saameyn weyna ku leh howl kasta oo la qabanayo sidaas si la mid ah ayuu u saameeyey kutalagalka qorshaha guddiga uu degsaday marka la eego gaaritaanka deegamnada loo qorsheeyey wadatashiyada taasoo kaliftay in lagu soo koobo 24 degmo oo dalka gudahiisa ah. Waxaase caqabad noqotay sidii loo gaari lahaa degmooyinka qaar oo ku jirey go`doon iyo waqtiga loogu talagaley in lagu soo afjaro oo aad u koobnaa.

Sidoo kale amnigu wuxuu saameyn ku lahaa degmooyinka qaarkood isu-keenida ka qeybgalayaasha goobaha ay ka dhacayeen kulamada wadatashiyada iyo

wel-wel badan oo ay ka muujiyeen kasoo muuqashada telefshanada iyo baraha bulshada.

Deegaanada qaar oo guddiga ka qabtay wadatashiyada ayaa ka jiray go'doon muddo badan iyadoo aysan ka jirin amni si toos ah la isugu hallayn karay waxaana halis ahayd nolasha ka qeybgalayaasha iyo howlwadeenada guddiga.

Waxaana amniga intiisa badan deegaanadaas gacanta ku hayey dadka deegaanka oo kaashanayey ciidamo yar oo ka tirsan xoogga dalka iyo ciidamada AMISOM.

Xadidnaanta wakhtiga:

Waxaa sidoo kale wadatashiyadan lagu xaddiday in lagu soo geba gebeeyo muddo 90 cisho gudahood ah oo ka billaabata Nov 6dii, 2017 taasoo ay caqabad ku ahayd guddiga maadaama aysan diyaarsanayn agabka, miisaaniyad, khariidadda amni iyo habraaca wadatashiyada. Waxay ku qaadatay guddiga muddo ka badan 30 maalmood in ay dhamaystiraan qorshaha iyo agabka lagama maarmaanka u ah wadatashiyada.

Isku socodka deegaanada:

Degmooyinka qaarkood oo aan ka hirgeliney wadatashiyada ayaa adkeyd isu socodka gaadiidka dhulka ah marka laga reebo Puntland iyo Galmudug waxaan deegaanada kale ku tagney diyaarado halka qaar kamid ah deegaanadaasi aysan lahayn garoon diyaaradeed kuwaasna waxaan ku gaarney helikobtar. Khatarta ku hareeraysan dadwaynahaas ayaa deegaanada qaarkood saameynaysay howlwadeennada guddiga iyada oo ay la kulmeen qarax loo dhigay gegida diyaaradaha degmada Buulobarde, taasoo ay ku nafwaayeen ciidamo ka tirsan xoogga dalka iyo ciidamada AMISOM.

Abaabulka iyo kulamadii dadweynaha:

Dhaqankii suubanaa ee ummaadda Soomaaliyeed ay lahaan jirtey marka ay timaado ka tashiga aayahooda iyo isu imaatinka ayaa waxaa isbedel ku keeney NOG-yo iyo hay'ado danooyin gaar ah ku fushada shacabka Soomaaliyeed waxa ayna bareen wax aad raqiis u ah in ay siiyaan isu imaatinka kadib.

Xirriirada iyo isku xirka:

isbedelada sameysmey burburka kadib waxaa kamid ah isku xirka iyo xiriirada la-la sameeynaayo heer Gobol, Degmo iyo mid Dowlada dhexe ah siiba taliyayaasha ciidamada iyo maamulada ka jira deegaanadii aan qorsheyney.

Inkasta oo duruufahaas amni iyo dhaqaale ay dalka ka jireen, haddana Guddiga ayaa ugu danbeyn qorsheeyey kuna guuleystay in uu wadagaaro qeybo ka mid ah deegaanda gobollada dalka. Dhammaan degmooyinkii u qorshaysnaa ha ahaadaan kuwa lagu hareeraysnaa ama kuwa dawladdu gacanta ku haysay.

4.4 Ilaha Miisaaniyadda Wadatashiyadan

Guddiga dadaal dheer ka dib wuxuu ku guuleystay in uu helo qarashaadkii uu ku fulin lahaa wadatashiga dadweynaha ee geedisocodka doorashooyinka 2020. Waxaana ka taageeray miisaaniyadda hirgelinta wadatashiyada Dowladda Federaalka Soomaaliya, IESG iyo Saferworld kuwaasoo gacan weyn ka siiyey dhammaan qarashaadka ku baxay wadatashiga.

1. Dowlad Federaalka Soomaaliya ayaa bixisay kharashaadka guddiga ee safarada dibadda oo lagula soo kulmay qurbajoogta Soomaaliyeed si aragti-dooda loo helo.
2. Hay'adda IESG ayaa bixisay dhaqaalaha ku baxay safarada howlwadeenada, dhanka diyaaradaha, gaadiidka deegaanada dhexdooda, dejinta hoteelada iyo refreshmentiga ka soo qeybgalayaasha kulamada.
3. Hay'adda Saferworld ayaa ka taageertay guddiga dhanka qarashaadka ku baxayey amniga iyo warbaahinta iyo sidoo kale hoolalka goobaha ay ka dhacayeen wadatashiyada iyo refreshmentiga dadka ka soo qeybgalay kulamada wadatashiga.

Waxaan mar labaad uga mahadcelinaynaa dhammaan dowladda federaalka Soomaaliya, hay'adihii ka qeybqaatay

CUTUBKA V

5. MUHIMMADDA DOORASHADA

Dadwayanaha ka qaybgalay wadatashiyada oo la tacaalayay duruufo kala duwan ayaa soo bandhigay aragtida ay ka aaminsan yihiin muhimadda doorashadu u leedahay dalka iyo dadka Somaliyeed. Iyadoo aragti yadoodu isu dhawaayeen ayaa in badan oo ka mid ah waxay sheegeen in doorasho kaliya lagu heli karo dawlad ku timaadda rabitaanka iyo matilaadda shacabka. Waxay si gaar ah ay u xuseen in nidaamka xisbiyada badan ee doorashada uu fursad u yahay muwaadinka siinayana xaqiisa doorasho ee dastuuriga ah.

Dadwaynaha ayaa aad ugu dooday in ay heli karaan la xisaabtanka mas'uuliyiinta markii ay yihiin kuwo shacabku soo doorteen. Waxay helayaan fursad ay ku kala doortaan dadka u tartama xilalka matalaaya iyaga oo tixgelinaya ballanqaadka iyo barnaamijkiisa waxqabad ee ay soo bandhigaan musharrixiintu xilliga ololaha doorashada.

Ka qaybgalayaasha wadatashiga ayaa ku qanacsan in muwaadinku uu soo bandhigi karo kaalintiisa ku aadan waxqabadka bulshada haddii dalka laga hirgeliyo doorasho qof iyo cod ah. Waxay dadwaynaha kulamadan ka qaybgalay ka dhiidhiyeen la xisaabtan la'aanta ay leedahay mas'uuliyiinta ku yimaada hannaanka awood qaybsiga qabiilka. Waxay isku raaceen dhammaan dadka aan kula kulannay dibadda iyo gudaha dalka in laga guuro nidaamka awood qaybsiga qabiilka, loona guuro nidaamka xisbiyada badan ee doorasho qof iyo cod ah. Waxay sabab uga dhigeen dhamaan dhibaatooyinka dalka ka jira oo ay u horrayso musuqa baahay, cadaalad darrada, dagaallada sokeeye iyo qalalaasaha siyaasadeed ay salka ku hayaan cudurka soo jireenka ee qabyaaladda.

Waxgaradka iyo siyaasiyiinta ka soo qaybgalay kulamada ayaa raja wayn ka qaba in isbedel siyaasadeed dalku gaaro haddii laga hirgeliyo doorashada qof iyo cod ah. Waxayna u arkaan in muhimad wayn ay u leedahay hiigsiga talawadaagga dalka iyo helitaanka hoggaan furfuran oo horseedi kara xasillooni siyaasadeed marka loo doorto qofka ku habboon hoggaanka qaranka.

Ka soo qaybgalayaasha ayaa walaac ka muujiyay cod kala iibsiga taasoo ka horimaanaysa halbeegga caalamiga ah ee doorashada. Waxay u arkaan in doorasha guud ay yarayn karto ama meeshi ka saari karto saamaynta lacagtu ku leedahay doorashada. Wacyiga bulshada ee dhanka dimuqraadiyada oo soo

kobcaya wuxuu horseedi karaa in uusan musuqu baahin taa baddalkeedna ay guusha ku helaan tartan hufan.

Hannaanka dawladnimada wanaagsan ayaa waxaa ka mid ah in lagu tartamo xaqiijinta cadaaladda iyo xuquuqiinta muwaadiniinta. Aragtida dadwaynaha ayaa laga dheehan karay in doorasho qof iyo cod ah oo laga hirgeliyo dalka looga bixi karo caburinta iyo duudsiinta xaq doorasho ee qof kasta.

Dhalinyaradii ka qaybgalay wadatashiyadaa ayaa u arkay inay u tahay fursad dahabi ah inay mar arkaan doorasho dalka ka hirgasha. Waxay bilaabayaan abaabul ay uga qayb qaataan hoggaanka dalka taas oo keeni karta in dhalinta aysan ka qayb qaadan khatar naftooda halis gelin karta.

Waxay is abaabulka iyo tartanka doorashada ka dhaxlayaan niyad wanaag ay u hayaan dalka iyo inay baraha bulshada u adeegsadaan wacyigelinta asxaabtooda. Dhalinyarada ayaa muhimad kale u leedahay doorashadu markay timaado shaqo abuurka. Waxaa fursad ballaaran ka helaya dhalinyara ka howl-galaya xarumaha diiwaangelinta codbixiyaha iyo codaynta doorashada intooda badan. Bulshada Soomaaliyeed ayaa u arka in doorasho xor iyo xalaal ah ay meesha ka saarayso faquuqa iyo hayb sooca dhexmara bulshada markay timaado is xukunka. Fursad ayay u tahay dadka laga tirada badan yahay in ay codkooda ka dhiibtaan doorashada hoggaankooda heer qaran iyo heer gobol.

Qabsoomidda doorashada ayaa ka tarjumaysa bisayl siyaasadeed oo dalku kaga gudbayo hannaanka awood qaybsiga qabiilka. Waxaa dalku gaarayaa hannaan sharci oo loo wada dhan yahay keenina kara isku tashi siyaasadeed.

Haweenka ayaa u arka sidoo kale inay fursad qaali ah u tahay in dalka laga hirgeliyo doorasho qof iyo cod ah. Somalida oo lagu tilmaamo in ay a mid tahay dalka aan ilaalinin xuquuqda haweenka dhanka siyaasadda, taas in hogaanka dalka ay horboodaan dhaqan ahaan inta badan ragga taas aya wiiqday doorka haweenka ee ka qaybgalka hoggaanka. Dumarka ayaa waxay muhimad wayn u arkaan in ay doorkooda ku heli karaan doorasho guud oo dalka ka hirgasha.

5.1. Aragtida dadwaynaha ee xalka caqabadaha

Dadwaynaha kala duwan ee fursadda u helay in ay ka soo qaybgalaan doodaha ayaa siyaabo kala duwan u cabbiray caqabadaha hortaagan doorashada 2020 inkastoo intooda badan ay ka midaysnaayeen inay dalka doorasho qof iyo cod ah ka dhici karto.

Bulshada kala duwan ee ku kala nool deegaamada ay wadatashiyadu ka dhaceen ayaa aragti ahaan qaba in ay jiraan caqabado guud oo dalku ka midaysan

yahay. Balse waxaa jira caqabado ay si gaar ah u iftiimiyeen isla markaana u arkaan in xalintooda mudnaan gaar ah la siiyo. Marka la fiiriyo caqabadaha sida gaarka ah loo xusay, waxaa jira qaar u muuqda inay yihiin kuwo la xiriira arimo deegaan, bulsho iyo dhaqan. Halka qaar kalana ay diiradda saareen caqabadaha la xiriira siyaasadda, shuruucda iyo dhanka farsamada.

Aragtiyaha dadwayanaha ay soo bandhigeen ayay ku muujiyeen duruufaha dalka ka jira ee ku xeeran doorashooyin ka dhaca 2020ka iyadoo jiilka ugu badan ee dadwayanaha ay yihiin kuwa aan ka qaybgelin doorasho ama ahaa kuwa dhashay burburkii dawladnimada ka dib.

Marka la soo koobo nuxurka iyo aragtida dadwaynaha ee ku aadan xal u helidda caqabadaha ayaa waxyaabaha ay aaminsan yihiin: in tala midaysan laga yeesho, mudnaanna la siiyo waxaa ka mid ah shuruucda, amniga, siyaasadda iyo dhaqaalaha.

CUTUBKA VI

6. NATIJADA WADATASHIYADA

6.1. Amniga iyo Aragtida dadwaynaha

Aragtida dadwaynaha ayaa laga dheehan karay in ay dareemayaan in amniga dalku si tartiib tartiib ah u samaynayo horumar la taaban karo. Waxayna rajo ka qabaan in ay dawladdu ka dhabbayso ballanqaadkeedii ahaa xoojinta iyo sugidda heer amni oo saamixi kara in inta badan dalka ay doorasho kaga dhacdo. Waxaa kale oo dadwaynuhu u arkaan ifafaale wanaagsan heshiisyada qaran ee ay gaareen madaxda qaranku oo lagu diyaarinayo khariidadda amniga iyo xasilinta dalka.

Qaar ka mid ah degmooyinka ay ka dhaceen wadatashiyadu oo aan la kulannay ayaa qabay xaalado amni oo kala heer ah. Waxay deegaanada xaaladahooda amni aad u hooseeya ayaa sheegay in amniga deeganadaas ka jira uu yahay mid ay dadka deegaanka ku nool ka qayb qaataan sugidda iyo xoojinta amniga deegaamadooda iyagoo muujiyay meelaha qaar isku tashi deegaan.

Sida ku qeexan jaantuuska hoose, xog ururinta dadwaynaha ayaa xusaysa in amnigu ka yahay caqabadaha dalka ka jira 30%. Waxay dadwaynuhu hoosta ka xariiqeen in amni la'aantu ay tahay caqabadda ugu wayn ee ka hor imaan karta geedi socodka doorashada qof iyo cod ee sannadka 2020. Waxay u arkaan in mudnaanta koowaad la siiyo sugidda amniga dalka si looga wadaqaybgalo doorashada.

Dadwaynaha ku nool degmooyinka aan soo sheegnay ayaa walaac ka muujiyay sidii ay uga qayb noqon lahaayeen xisbiyada dhismaya iyo howlaha doorashooyinka. Amni darrada ka jirta deegaannadaas ayaa keenaysa inaysan helin xuquuqdooda dastuuriga ah oo dhamaystiran.

Colaadaha dhexmara qabaa'ilka ayaa inta badan waxaa sii huriya hubka ku firirsan deegaannada dalka taasoo khatar ku ah jawiga nabdoon ee doorashadu u baahan tahay. Waxay u arkaan in ay lagama maarmaan tahay in xal loo helo khartarta hubka ku jira gacanta dadwaynaha oo si sahlan u abuurin kara deganaansho la'aan.

Sidoo kale, waxay tilmaameen in caqabadaha ugu wayn ee doorashada ay ka mid tahay dilalka iyo cabsi gelinta kooxaha nabad diidka kula kacaan dadwaynaha ka qayb gala doorashooyinka.

Soo koobidda aragtida xalka amniga ee ka qaybgalayaasha.

Heerka Amniga	Sugidda heer amni oo saamixi kara doorasho
Qorshe Amni	Dejinta Qorashaha Sugidda amniga doorashada
Iskaashi	Iskaashi Ciidanka iyo Shacabka
Hubka	Ururinta Hubka Sharci darrada ah
Beelaha	Nabadaynta Deegaamada Colaad beeledku ka jirto
Shuruucda	Dhamaystirka Shuruucda Amniga

6.2. Caqabadda Dhaqaalaha

Sida ku cad qorshaha istratijiyadda shanta sano ee guddiga, miisaaniyadda loo qorsheeyey inay ku baxdo geedi socodka iyo howlaha shaqo ee doorashada 2020 ayaa gaaraysa qiyaas ahaan 129 milyan oo dollar. Miisaaniyaddaas ayaa loogu talagalay inay ku baxdo diiwaangelinta codbixiyaha, codaynta doorashada, diiwaangelinta axsaabta siyaasadda, wacyigelint bulshada iyo dhammaan howlaha doorashooyinka.

Dadka ka qaybgalay wadatashiyada ayaa si qoto dheer u cabbiray ra'yigooda ku aaddan dhaqaalaha ay u baahan tahay doorasho laga hirgeliyo dalka. Markii ay arkeen hadal jeedinta guddiga iyo xogaha doorashada ee ku saabsan miisaaniyadda, waxay dareemeen baaxadda dhaqaale ee howlaha doorashadu u baahan tahay inaysan is daboolayn marka loo barbar dhigo duruufaha dhaqaale ee ka jira dalka.

Xog ururinta ayaa waxaa ka soo baxay in dhaqaale la'aantu ay ka tahay 15% caqabadaha dadku soo bandhigeen.

Waxay ku taliyeen in DFS, DG iyo shacabka Soomaaliyeed in ay kaalin mug leh ka qaataan bixinta miisaaniyadda doorashada si aysan dib u dhac ugu imanin jadwalka waqtiyaysan ee loo asteeyey doorashada. Waxay u arkaan in ay muhiim tahay in la isku dubbarrido dadwaynaha Somaliyeed loona sameeyo sanduuq dhaqaale oo doorashadu leedahay si ay uga qayb qaataan doorkooda. Sidoo kale, in la helo kaalinta beesha caalamka ee maal gelinta doorashada inkastoo ka qeybgalayaasha qaarkood ay u arkaan in dhaqaalaha ka yimaada beesha caalamka oo loo isticmaalo doorashada ay saamayn karto madaxbannaanida iyo go'aan qaadashada howlaha doorashada.

Soo koobidda aragtidakaqaybgalayaasha ee xalkacaqabadda dhaqaalaha.

DFS	DFS oo qaadata kaalinteeda saamiga dhaqaalaha doorashada
D Goboleed	DG oo qaata kaalintooda saamiga dhaqaalaha doorashada
Dadwaynaha	Dadwaynaha oo qaata kaalintooda saamiga dhaqaalaha doorashada
Beesha Calamka	Saamiga Beesha Caalamka ayaa asna loo baahan yahay

6.3. Wacyiga Bulshada ee Doorashada

Kulamada wadatashi ee guddigu soo qabtay ayaa ka qaybgalayaasha ugu badan ahaayeen jilka aan ka soo qayb qaadan doorashooyinkii hore ee dalka soo maray ama aan haysan wacyi iyo aqoon ku filan. Waxay tilmaameen in ay ku faraxsan yihiin inay arkaan guddi doorasho markii u horreysay oo la tashi kala sameeya aragtidooda khusaysa doorashada iyo dawlad ku taamaysa in shacabku helaan xuquuqdooda dastuuriga ee ka qaybgalka doorashada.

Waxay u arkeen inay u tahay fursad dahabi inay mar arkaan doorasho dalka ka hirgasha. Waxayse ku taliyeen in wax badan laga qabto wacyigelinta dadwaynaha gaar ahaan dhalinyarada si ay u bilaabaan is abaabul ay uga qayb qaataan hoggaanka dalka. Waxay sidoo kale ku taliyeen in Guddigu ka furto xafiisyo gobollada dalka, dadaal dheeraad ahna ku bixiyo diyaarinta manhaj waxbarasho ee doorasho, iskaashina lala yeesho dhammaan daneeyaasha doorashooyinka, warbaahinta, xarumaha waxbarashada iyo culama'udinkasi kor loogu soo qaado wacyiga bulshada. Waxay hoosta ka xarriiqeen in loo baahan yahay in wadatashi lala yeesho dadwaynaha Soomaaliyeed si kor loogu soo qaado wacyigooda loona helo taageeradooda.

Soo koobidda aragtida ka qaybgalayaasha ee wacyiga.

Manhaj	Diyaarinta Manhaj Waxbarasho iyo wacyigelin codeeyaha
Baahinta	Ololaha waxbaridda doorashada ee dadwaynaha
Iskaashiga	Daneeyasha doorashada oo iska kaashada wacyigelinta
Dhalinyarada	Doorka Dhalinyarada ee doorashada iyo Wacyigooda
Xafiisyo	Xafiisyada GMDQ in laga furo degmooyinka

6.4. Caqabadda Musuqmaasuqa

Dadka wadatashiga ka qeybqaatay ayaa waxa ay farta ku fiqeen in musuqmaasuqu hareeyey nidaamyadii lagu soo dhisay dawladihii dalka soo maray. Waxay walaac ka qabaan in arrintaasi ay raad ku yeelato doorashada soo socota ee 2020ka taas oo keeni karta in dalku dib ugu laabto is aaminid la'aanta bulshada soo kala dhexgasha. Waxa ka qeybgalayaashu sheegeen in loo baahan yahay in guddigu nadiif ka ahaado eexda, wax isdaba marinta, caddaalad ka fogaanshaha xiliga doorasha oo ay ku sifoobaan hannaanka wanaagsan iyo hufnaan shaqooshacabka gelinaysa kalsooni ay uga qaybgalaaan howlaha doorashooyinka.

In badan ka qaybgalayaasha ayaa u arkay in qabyaaladdu sal u tahay sadbur-siga iyo eexda siyaasadda Somaliya. Waxay u arkaan inay awood qaybsiga qabiilku ahaa xal lagu soo meel gaaray loona baahan yahay in laga guuro. Waxay qabyaaladda ku tilmaameen inay adeegsadaan musuqmaasuq wadayaashu ayna sidoo kale tahay albaabka musuqmaasuqu ka soo galayo howl kasta oo wanaagsan oo dalka ku horumari karo. Waxay ku taliyeen in tallaabo adag laga qaado dadka ku lug yeesha musuqmaasuqa, loona dejiyo sharciga la dagaallanka musuqmaasuqa sidoo kale la dhiso guddiga la dagaallanka musuqmaasuqa. In badan oo ka qaybgalayaasha ah ayaa ka digay cawaaqib xumada ka imaan karta saamaynta gurracan ee musuqmaasuqu ku yeelan karo howlaha doorashooyinka.

Soo koobidda aragtida ka qaybgalayaasha eexalka musuqmaasuqa.

Sharciga	In la dejiyo sharciga la dagaallanka musuqa
Guddiga	In la dhiso guddiga la dagaallanka musuqa
Xeerka	In la qeexo nidaamka la dagaallanka musuqmaasuqa
Daahfurnaan	In guddigu u soo bandhigo howlaha si daahfuran
Cigaab marin	In tallaabo ku habboon laga qaado musuq wadayaasha

6.5. Dhamaystirka Shuruucda Doorashooyinka

Ka qaybgalayaashu waxay ka talabixiyeen shuruucda lagama maarmaanka u ah doorashada iyo habraacyada loo baahan yahay si loo sugo hufnaanta iyo daahfurnaanta howlaha doorashada. Waxay soo bandhigeen in loo baahan

yahay in dib u eegis lagu sameeyo dastuurka qabyada ah maadaama uu saldhig u yahay dhammaan shuruucda doorashooyinka.

Ka qaybgalayaasha ayaa sidoo kale ka dooday nooca doorasho ee dalku qaadanaayo iyo sida uu noqonayo nidaamka is matilaadda shacabka ee tartanka doorashada. Waxay soo jeediyeen in arrimahaas oo dhan la caddeeyo, lagana sameeyo sharciyo kala qeexaya oo ugu muhiimsan yahay sharciga doorashooyinka ka hor dhammaadka sannadka 2018.

Dhanka xisbiyada siyaasadda dhismaya ayay aad uga falanqoodeen. Waxayna soo bandhigeen tayada xisbiyada uu dalku u baahan tahay iyo tilmaamaha uu yeelan karo. Waxay aad ugu riyaaqeen in xafiiska diiwangelinta xisbiyada siyaasadda la furay lana diiwaangeliyay si ku meel gaar xisbiyo kooban. Waxay u arkaan dadwaynuhu in xisbiyadu saldhig u yihiin hannaanka qabsoomidda doorashada.

Ka qaybgalayaasha ayaa u arkay in ay lagama maarmaan tahay in xeerar loo dejiyo hannaanka ay ku dhismayaan xisbiyadu iyo diiwaangelinta rasmiga ah ee xisbiyada siyaasadda. Waxay u arkaan in dalkeennu uusan qaadi karin xisbiyo tiro badan oo ku tartama saaxadda siyaasadda. Dadwaynuhu waxay talo ku soo jeediyeen in la xaddido tirada axsaabta siyaasadda.

Waxay sidoo kale ku taliyeen in aad lala socdo shuruucda xisbiyada sida dastuurka xisbigu leeyahay iyo xeer hoosaadyadiisa. Waxay arkaan in la hubiyo mabaadii'da ay ku salaysan tahay siyaasaddiisu, qaab dhismeedkiisa iyo go-layaashiisu. Waxay dareen ka muujiyeen in ay samaysmaan xisbiyo xambaarsan fikrado gurraan oo ku dhisan aragtiyo diidan waddaniyadda iyo midnimada dalka.

Dhamaan talooyinkaas ayay u arkaan in ay xal u tahay caqabadaha soo wajihi kara xisbiyada dhismaya ee dalka iyada oo laga tusaale qaadanayo taariikhda xisbiyada siyaasadda. Xisbiyada ayaa loo baahan yahay in ay ka howlgalaan dhammaan gobollada dalka iyagoo raacaya shuruucda u degsan xisbiyada siyaasadda.

Nidaamka federalka ee dalku qaatay ayaa la rabaa inuu saacido howlaha guud ee dimuqraadiyaynta dalka iyo ka qaybgalka dadwaynaha Somaliyeed ee xaqa u leh ka qaybgalka doorashada ee ku nool deegannada ay ka dhisan yihiin dawlad goboleedyadu. Waxay muujiyeen in dawlad goboleedyadu siiyaan fursad xisbiyada qaran ee ka dhismaya dalka isla markaana la dhowro xorriyada iyo aragtida xorta ah ee siyaasadeed.

Marka dib loo milicsado marxalidihii dalku soo maray iyo jahawareerkii ay abuureen kooxihii ku hardamay dalka oo huwanaa aragtiyo inta badan dadku

u arkeen inay yihiin kuwa adeegaya dano shisheeye, waxaa muhiim ah in la ilaaliyo in xisbiyada dhismaya ay leeyihiin astaan qaran, mabaadii' waafaqsan shuruucda doorashooyinka iyo maaliyad madaxbannaan.

Waxaa sidoo kale u arkeen ka qayb galayaashu in ay muhiim tahay in xal sharciyeed loo helo aqoonsiga muwaadinka xaqa u leh ka mid noqoshada xisbiyada siyaasadda iyo diiwaangelinta codbixiyaha. Dadkii ka qaybgalay ayaa tilmaamay in ay lagama maarmaan tahay in la mideeyo nidaamka aqoonsiga muwaadinka lana gaarsiiyo deegaannada dalka si ay u sahlanaato in guddigu doorashadu u helo xog dhamaystiran ee muwaadinka xaqa u leh ka qaybgalka hannaanka doorashada.

Tartanka axsaabta siyaasadda iyo natiijada doorashada waxaa caadi ah in lagu kala duwanaado aragtida taasoo inta badan keeni karta khilaafaad. Hannaanka xallinta khilaafaadka ee tartanka iyo natiijada doorashada ayaa u baahan xeerar iyo dhisidda maxkamad dastuuriga ah. Casharradii laga bartay doorashooyinkii dalka soo maray ayaa waxay keenaysaa in aan laga fursanayan in la dejiyo shuruucda iyo nidaamka xalinta khilaafaadka.

Ka qaybgalayaasha ayaa ku tala bixiyay arrimo badan oo la xiriira xadaynta deegaan doorashooyinka dalka. Waxay tilmaameen in xal siyaasadeed laga gaaro deegaammada uu ka jiro is qabqabsiga si aysan caqabad ugu noqon astaynta deegaan doorashooyinka, xarumaha diiwaangelinta codbixiyaha iyo goobaha codbixinta ee doorashada. Dadwaynuhu waxay ku taliyeen in laga tala geliyo dejinta shuruucda saamaynta ku leh sidoo kalena laga dhabbeeyo ku dhaqanka iyo fulinta shuruucda dalka.

Dhammaan howlahaas ayaa la doonayaa in ay u dhacaan si hufan, saxan, loo wada dhanyahay oo waliba daahfuran. Soo saaridda xeerarka iyo habraacyada doorashooyinka ayaa wali caqabad ku ah guddiga maadaama aan wali soo bixin sharcigii doorashooyinka hase ahaatee diyaar garow sare ayaa guddiga laga raba oo la jaanqaadi kara marka uu soo baxo sharcigu.

Doorashadu waxay ku dhisan tahay shuruuc, waana aasaaska ilaalinta habraaca doorashada si loo sugo hufnaanta iyo daahfurnaanta. Marka la eego waqtiga ka haray sannadka loo asteeyay doorashada iyo howlaha loogu diyaar garoobayo waa in dhamaystirka shuruucdaas la hirgeliyaa ka hor dhammaadka sannadka 2018 sida waafaqsan qorshaha istratijiyadda doorashooyinka.

Soo koobidda aragtida ka qaybgalayaasha eexalka musuqmaasuqa.

Dastuurka	In la dhamaystiro dib u eegista dastuurka
Sharciga Doorashada	In la dhamaystiro sharciga doorashooyinka
Xeerarka Xisbiyada	In la dhamaystiro xeerarka xisbiyada
Khilaafaadka	In la dejiyo nidaamka xalinta khilaafaadka
Talagelinta	In laga talageliyo dadwaynaha dejinta shuruucda
Federalka	In la qeexo hannanka federaalka
Muwadinka	In la dhamaystiro sharciga muwaadinka
Maxkamada	In la dhiso maxkamadda dastuuriga ah
Dabaqaada shuruucda	In DG waafaqaan shuruucda qaran ee doorashada

6.6. Caqabadaha Siyaasadda

Kaqaybgalayaashii kulammada wadatashiyada ayaa dood iyo aragtiyo badan ka dhiibtay arrimaha la xiriira siyaasadaha is diidan oo dadka intooda badani u arkeen in ay tahay mid ka mid ah arrimaha ugu waaweyn ee caqabad ku noqon kara geedi socodka doorashada. Waxayna xuseen in loo baahan yahay in heshiis siyaasadeed laga gaaro arrimaha muhiimka u ah geedisocodka doorashada sida awood qeybsiga siyaasadeed ee dalka iyo mas'uuliyadaha kala duwan ee hay'adaha dastuuriga ah ee dalka heer qaran iyo heer dowlad gobaaleedba laguna qeexo dib u eegista dastuurka.

Waxey sidoo kale muujiyeen in loo baahan yahay in dib u heshiisiin qaran laga sameeyo dadka Soomaaliyeed dhexdooda loona helo xal waara arrimaha la xiriira dagaallada sokeeye iyo colaadaha qabaliga ah si aanay caqabad ugu noqon fulinta howlaha doorashooyinka.

Marka la eego arrimaha siyaasadda aan xasiloonaan ee dalka ku jiro ayaa dadweynihii ka qeybgalay kulamada wadatashiyada sheegeen in intooda badan arrimahaasi abuuraan siyaasado ku saleysan dano shaqsi ama kuwa kooxeed, kuwaas oo aan taageeraynin horumarka dalka iyo dagnaanshaha siyaasadeed.

Waxaa lagama maarmaan ah in kor loo qaado is afgaradka siyaasadeed ee dhexmara daneeyaasha doorashooyinka marka ay timaado arrimaha ku saabsan doorashooyinka. Guddiga ayaa sidoo kale laga doonayaa inay ka shaqeeyaan

is faham iyo wadashaqayn ku saabsan arrimaha farsamo ee doorashooyinka oo dhex mara guddiga iyo dawlad goboleedyada.

Waxay sheegeen in dadka Soomaaliyeed ay hadda leeyihiin wacyi iyo khibrad ku filan oo ay ku cabiraan siyaasadaha u hiilinaya danta guud ayna taageersan yihiin dadaal kasta oo abuuraya xal siyaasadeed oo loo dhan yahay.

Waxay si gaar ah diiradda u saareen arrimaha federaalaynta ee dalka iyo xiriirka uu la leeyahay doorasho qaran oo dalka ka dhacda sanadka 2020.

Marka dib loo milicsado waqtiyadii ku meel gaarka ahaa iyo soo dhisiddii dawladihii dalka soo maray waxaa si cad u muuqatay in dawlado iyo hay'ado shish-eeeye ay door muuqda ku lahaayeen hannaankii siyaasadeed ee lagu hagaayay dalka taasoo keentay in ay aad u yarayd lahaanshaha, talada iyo heerka ka qaybgalka dadwaynaha Somaliyeed. Iyadoo taas laga duulayo, ayaa dad badan oo ka qaybgalay kulamada waxay walwal ka qabaan in ay wali jiraan tilmaamo muujinaya in ay dhici karto faragelin siyaasadeed oo saamayn ku leh hannaanka siyaasadeed ee dalka.

Marka la eego siyaasadda midnimada qaran, dadwaynaha ka qaybgalay wadatashiyada ayaa dareen adag ka muujiyay aragtida siyaasadeed ee lagu wajahayo arrimaha gobollada waqooyi oo isu arka inay gooni u istaageen. Waxaa gaabiska jiraa dadaallada lagu baadi dooni lahaa xal u helidda tabashada ay qabaan siyiisiyiinta Somaliland. Waxaa dadka qaar walaac ka muujiyeen doorasho guud oo dalka ka dhacda oo aysan qayb ka ahayn dadweynaha ku nool gobollada waqooyi in ay saamayn siyaasadeed ku yeelan karto midnimada iyo qarannimada dalka Somaliya.

Muddadii burburka lagu jiray oo ay meesha ka baxday dawladdii bixinaysay adeegyada dadwaynaha ayaa bulshada somaliyeed horumar ka sameeyeen dhinacyada ganacsiga iyo waxbarashada kuwaas oo ku abuurmay isku tashi dadweyne. Waxaana jira in nidaamka waxbarashada ama ganacsi ee ka jira dalka uu soo saaro dhaqaale baaxad leh marka loo eego xaaladda Somaliya iyadoo hadana aysan jirin sharciyo qaran oo hagaya.

Balse waxaa jira aragtiyo ay dadku ka qabaan in nidaamka ganacsatadu ay ku howl galaan uu saamayn iyo faragelin ku leeyahay waqtiyadii dambe arrimaha siyaasadda taasoo ay ku ilaashanayaan danahooda ganacsi ee gaarka ah.

Sidoo kale hoggaanka dhaqanka ayaa lahaa inta badan go'aammada soo xulista dadka hagayay hay'adaha sharci dejinta gaar ahaan xubnihii ku matalayay ummada Somaliyeed barlamaannada kala duwan ee heer gobol iyo heer federal. Odayaashaayaas ayaa inta badan dadka ay xulayaan ku doorta aragti-dooda shaqsi iyaga oo aan ka qaybgelinin qaybaha bulshada.

Soo koobidda aragtida ka qaybgalayaasha eexalka siyaasadeed.

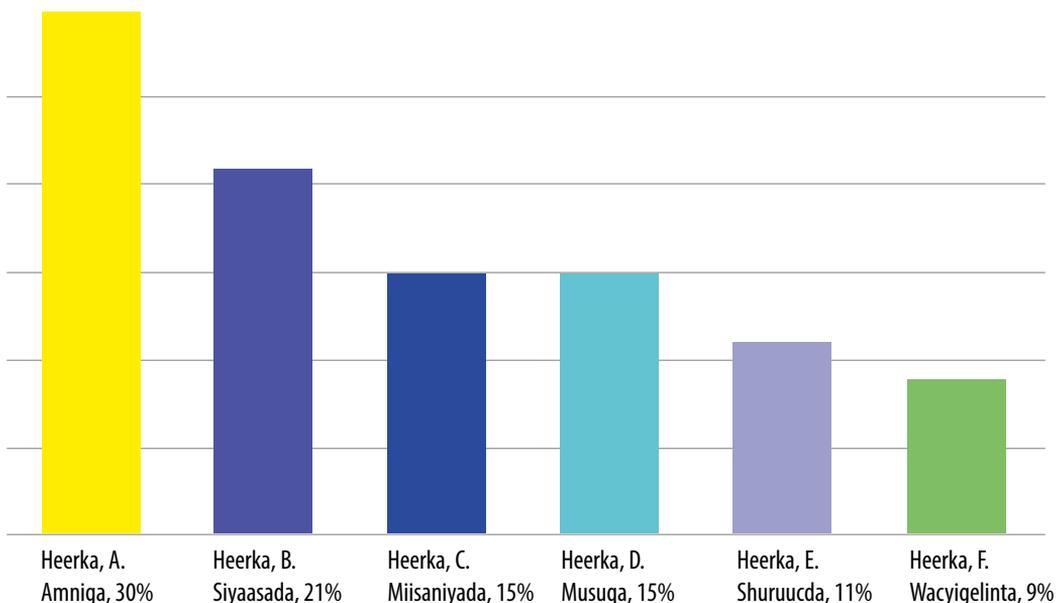
Heshiis Siyaasadeed	Kala qeexidda awoodaha talis-wadaaga (federilism)
Somaliland	Heshiis siyaasadeed oo laga gaaro G.waqooyi
Faragelinta	In laga feejignaado, loona sameeyo nidaam faragelinta shisheeye
Danaha gaar	Dejinta xeerarka la dagaalanka musuqa.
Wadashaqayn	Wadashaqaynta daneeyaasha doorashada

6.7. Jaantuska Heerka Caqabadaha

Xogtii laga aruuriyay dadwaynaha ee ku saabsanayd caqabada doorashada ayaa lagu muujiyay Jaantunskan hoos ku xusan isagoo tilmaamaya caqabadaha mudnaanta koowaad leh in la wajaho xallintooda.

Dadwaynaha waxay soo jeediyeen in la wajaho caqabadda amniga iyagoo ku tilmaamay in ay ka tahay 30% caqabadaha doorashada ka hor iman karta. Waxayna ku xijiyeen siyaasadda, miisaaniyadda, sharciyada, musuqmaasuqa iyo ugu dambayntii heerka wacyiga bulshada sida ku xusan jaantusan.

Aragtida Dadwaynaha ee kala sarraynta caqabadaha

CUTUBKA VII

7. TALA BIXINTA GUDDIGA

Ugu danbeyn guddiga ayaa xog uririnta uu ka sameeyey dadweynaha ayaa wuxuu falanqeyn iyo lafagur ku sameeyey guud ahaan wadatashiga gaar ahaan talooyinka dadweynaha. Intaa ka dib guddiga wuxuu u soo jeedinayaa talooyinkan hoos ku xusn dhammaan daneeyayaasha dorashada.

7.1. Dowladda Federaalka Soomaaliyeed

Dhameystirka Shuruucda:

Si looga hortago dib u dhac ku yimaada wakhtiga loo cayimey doorashada waxaan u soo jeedinaynaa xukuumada federaalka in ay diyaariso shuruucda lagama maarmaanka u ah doorashada si baarlamaanka u meelmariyo.

Arrimaha Amniga:

Tiirarka doorashada ugu waaweyn waxaa kamid ah in shacabku wax dooran karo markii uu wel-wel iyo cabsi ka madaxbannaan yahay. Anaga oo taas ka duuleyna xukuumadu waa in ay ka shaqeysaa wakhtiga harsan sugidda amaanka deegaanada doorashadu ay ka dhaceyso. Waxaa kale oo aan soo jeedineynaa in ay muhiim tahay diyaarinta qorsho istitaatiijiyad amni oo u gaar ah doorashooyinka.

Miisaaniyadda doorashada:

Sida ku cad istiraatiijiyada guddigu dejiyey waxaa u qorsheysan 129 ml oo doolarka Mareykanka ah, taasoo loogu talagaley fulinta howlaha doorashada sanadka 2017-2021. Waxaa lagama maarmaan ah in DFS ay u howlgasho helidda miisaaniyadaas oo la'aanteed aan suurtagal ahayn in doorasho dalka ay ka qabsoonto.

Siyaasadda:

Xasilooni siyaasadeed oo dalka ka hirgasha waxey fududeynaysaa geedi-socodka qabsoomida doorasho qof iyo cod ah. Waxaan ku talinaynaa in la dowladda federaalka la timaado qorshe siyaasadeed oo isu keenaya dowlad goboleedyada, siyaasiyiinta, hay'adaha dowladda iyo dhammaan shacabka Soomaaliyeed taaso suurtagelin karta qabashada doorashada.

7.2. Dowlad Gooleedyada

Waxaan ku talinaynaa in laga wadashaqeeyo helitaanka miisaaniyada doorashada waxa ay ka mid ahayd waxyaabaha sida aadka ah looga doodey ta looyin cad cadna laga soo dhiibtay. Isku tashiga bixinta miisaaniyadda doorashada waxa ay lamid tahay ilaalinta madaxbannaanida dalka. Si taas looga dhabbeeyo waa in DF, DG iyo shacabka Soomaaliyeed si dhab ah uga wada qeyb qaataan bixinta miisaaniyadaas. Waxaa kale DG u soo jeedineynaa in ay u istaagaan sugitaanka aminga degaanada ay gacanta ku hayaan iyo ku ba laarinta xukunkooda deegaanada kale oon weli gacantooda ku jirin. Guddigu waxuu dhiira gelinayaa joogteynta wada shaqeynta DG iyo gacan ku siinta gu dashada waajibaadkooda.

7.3. Baarlamaanka Federaalak Soomaaliya

Golayaasha sharci dejinta dalka waa in ay u istaagaan meel marinta ama curinta shuruucda doorashooyinka oo ay ka mid yihiin sharciga doorashooyinka iyo dib u eegista dastuurka. Waxaan ku talinaynaa in Baarlamaanku federaalka u ista aagaan, gacanna ku siiyaan gudashada waajibaadka guddiga, helida miisaaniya da iyo ilaalinta xasaanada guddiga. Waxaa kale oo meesha ka marneyn in BF uu guddiga gacan ka siiyo loo qoondeeyey doorashada.

7.4. Bulshada Rayidka

Bulshada rayidka oo si wanaagsan u shaqeysa waxa ay lamid tahay horumar ka dalka iyo dimuqraadiyada oo si wanaagsan u hirgashey, waxayna kaalin firfircoon ka qaadan karaan abaabulka iyo wacyigelinta dadweynaha, taaba gelinta dimuqraadiyada iyo doorashooyinka. Waxaa kale oo muhiim ah in ay taageeraan gacana ku siiyaan xisbiyada dhismaya si looga dhabeeyo himilooy inka dalka uu hiigsanayo. Bulshada rayidka waa in ay muujisaa siyaasad dhex dhexaad ah marka ay timaado kala fikir duwanaashaha siyasiyiinta hogaanka u haya dalka, door muuqdana ka qaataan qalalaaso siyaasadeed kasta oo dib u dhigi kara doorashada 2020ka.

7.5. Xisbiyada Siyaasadda

Rajada dorasho qof iyo cod ah ee dalka ka hirgasha ayaa waxaa udub dhaxaad u ah xisbiyada siyaasadda ee dhismaya kuwaasoo u tartami doona doorasha-

da. Waxaan kula talinaynaa xisbiyada abuurmaya in ay dhowraan shuruucda dalka u degsan kana shaqeeyaan mideynta ummadda Soomaaliyeed si looga gudbo nidaamka 4.5.

Waxaa kale oo aan midaas ka liidan in ay ka dhabbeeyaan geedi socodka dimuqraadiyada iyo sidii ay ku noqon lahaayeen xisbiyo siyaasadeed oo rasmi ah. Xisbiyadu waxaa looga fadhiyaa in ay muujiyaan lahaanshaha (ownership) doorashada qof iyo cod iyo u ololeynteeda maadaama ay iyagu yihiin kuwa ku tartami doona doorashooyinka mustaqbalka.

7.6. Shacabka Soomaaliyeed

Guud ahaan shacabka Soomaaliyeed waxaan u soo jeedineynaa in ay la shaqeeyaan gacanna ku siiyaan guddiga gudashada waajibaadka loo idmaday. Maadaama doorashadu ay tahay mas`uuliyad wadareed waxaa loo baahan yahay in qof waliba doorkiisa uu qaato loona dhega nuglaado barnaamijyada guddiga uu soosaari doono sida: wacyigelinta, wadatashiyada, wargelinta, tababarada, shirarka iyo diiwaangelinta dadweynaha. Shacabku waa in ay kaalin muuqata ka qaataan xasilinta amniga, ciribtirka qabyaalada, taageeridda nidaamka xisbiyada badan iyo in ay gacan ka geystaan la dagaalanka musuqa kuwaas oo dhamaantood muhiimad gaar ah u leh qabsoomida doorsho qof iyo cod ah.

7.7. Qurba joogta

Guddigu waxa uu bogaadinayaa walaalaha kunool dalka dibadiisa sida hagar la`aanta ah oo ay ugu gacan siiyeen walaalahooda kunoo dalka gudihiisa. Intaa kadib waxaan u soo jeedineynaa in ay sidaas oo kale door muuqda ka qaataan helida miisaaniyada doorashada si dalkooda hooyo loogu hirgeliyo dimuqraadiyada ay ku taamayaan dalalka ay ku kala nool yihiin. Sidoo kale waxaan looga maarmin in ay gacan muuqata ka geystaan geedisocodka doorashada.

7.8. Ganacsatada

Awoodaha dhaqaale ee dalka ka jira ahna mid lagu faani karo waxaa ka mid ah ganacsatada, waxaan ka rajeyneynaa in kaalinta ugu badan ka qaataan bixinta miisaaniyada doorashada. Waxaa kale oo aad muhiim noogu ah in ay

gacan nagu siiyaan isgaarsiinta iyo helida xogaha shacabka Soomaaliyeed oo ay intooda badan ay gacanta ku hayaan, si guddigu xiriir wacyi gelin iyo mid wargelinba ula sameeyo shacabka.

7.9. Warbaahinta

Warbaahintu waa saaxibada guddiga waana isha keliya oo aan leenahay si aan u gaarsiino fariimaha iyo wacyi gelinta shacabka Soomaaliyeed iyo daneeyayaasha doorashada. Waxaan saaxibadeena u soo jeedineynaa in ay dhowraan niyada wanaagsan ee shacabkeena una tebiyaan wararka saxda ah, taasoo keeni karta yididiilo aad u sareysa.

7.10. Beesha Caalamka

Saaxiibada Soomaaliya ama beesha caalamka waa in ay door muuqda ka qaataan geedisocodka dimuqraadiyeynta dalka iyo ka dhabeynta qabsoomida doorashada qof iyo cod oo lagu wado in ay dhacdo 2020. Joogteynta taageerada farsamo iyo tayeyta aqoonta doorasho ee guddiga iyo howl wadeenadiisa ayaa aad muhiim ugu ah gudashada waajibaadka dastuuriga ah ee guddigu loo idmadey. Waxaa kale oo guddigu saaxiibada jecel horumarka dalkeena u soo jeedinaynaa in aysan isku xirin taageerada hannaanka doorashada iyo xaaladaha siyaasadeed ee dalka lasoo gudboonaada, taasoo keeni karta in rajada keliya ee ummadda Soomaaliyeed ay leedahay dib u dhac uu ku yimaado ama ay bur-burto.

Lifaaq I:

su'aalihii dadweynaha la weydiinayey oo lifaaqa koowaad ah.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOMALIA
GUDDIGA MADXABANNAAN EE DOORASHOYINKA QARANKA - GMDQ

WADATASHIYADA GEEDDI SOCODKA
DOORASHOYINKA
2020ka

Goobta: _____
Taariikhda: _____

1. Waa maxay muhimmada ay inoo leedahay doorashada 2020 ka?
2. Maxay kula tahay caqabadaha ka hor iman kara qabsoomidda doorashada 2020? Fadlan hoos ku qor caqabadaha:
3. Caqabadaha aad kor ku qortay, side looga gudbi karaa si doorasho qof iyo cod ah inoogu qabsoonto 2020 Ka?
4. Shacabku doorkee ka qaadan karaan in hirgelinta doorashada qof iyo cod ee sannadka 2020ka?
5. Markaad eegto duruufaha dalka ka jira, ma kula tahay in Somalia ay qabsomi karto doorasho qof iyo cod ah sannadka 2020ka?
6. Maxaad talo iyo tusaalo ah oo soo jeedin lahayd?

*Waxaan kaaga mahadcelinayanaa
aragtidaada wanaagsan*

GUDDIGA MADAXABANNAN EE DOORASHOYINKA QARANKA
Jamuuriyada Federaalka Soomaaliya

